

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΑΡΧΑΙΑ Γ/Γ
= 27

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

7 002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
547

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΑΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1970

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Ευρωίδου

ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ



ΔΩΡΕΑ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΙΔΙΟΤΗΤΑ Η ΕΝ ΑΥΛΑΙ



ΛΟΓΕΙΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΣΤ' 89 ΣΧΒ
Ευρωπαϊκός

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ



ΕΛΛΑΣ



21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΛΛΗΣΣΑΤΟ
Αρ. Ευδ. Διδ. Βιβλ. 313
τῆς 21ης Ἀπριλίου 1974

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1970

009
472
579B
547

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ (ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ), βασιλιάς της Μυκήνας, αρχιστράτηγος.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ), πιστός δούλος του 'Αγαμέμνονα.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, της Χαλκίδας (7 + 7 + 1 ή κορυφαία = 15).

ΜΕΝΕΛΑΟΣ βασιλιάς της Σπάρτης, αδερφός του 'Αγαμέμνονα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ, γυναίκα του 'Αγαμέμνονα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ, κόρη του 'Αγαμέμνονα και της Κλυταιμίστρας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ (ΑΧΙΛΛΕΥΣ), βασιλιάς της Φθίας.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ).

ΟΡΕΣΤΗΣ, αδερφός της 'Ιφιγένειας (άφωνο πρόσωπο).

Ἡ σκηνή στο στρατόπεδο τῶν Ἀχαιῶν στήν Αὐλίδα, μπροστά στό κατάλυμα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Ἀπό τοὺς τρεῖς ἠθοποιούς (ὑποκριτῆς) ὁ πρῶταγωνιστῆς παρᾶσταινε τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλέα. ὁ δευτεράγωνιστῆς τὸ γέροντα, τὴν Ἰφιγένεια καὶ τὸν ἀγγελιοφόρο. ὁ τρίταγωνιστῆς τὸ Μενέλαο καὶ τὴν Κλυταιμίστρα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὶν ξημερώσει, ὁ Ἀγαμέμνωνας βγαίνει ἀπὸ τῆ σκηνῆ του μὲ μεγάλη ἀγωνία καὶ ὁμιλεῖ μ' ἓνα δοῦλο του.

Ἀνάπαιστοι

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἔλα, γέροντα, μπρὸς στὴ σκηνή μου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θάρθω. Ἄλλά, βασιλιά μου, τί νέα σχεδιάζεις ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θάρθεις ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φτάνω ἀμέσως.

Δὲν τὸ πιάνει τὸ γῆρας μου ὁ ὕπνος
καὶ τὰ μάτια μου πάντ' ἀγρυπνοῦν.

5

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὰν τί τάχα νὰ φέρνει αὐτὸ τᾶστρο,
τὸ λαμπρό, ποὺ μεσοῦρανα τρέμει
στὴν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά ;
Δὲν ἀκούεται φωνὴ κὰν πουλιῶν,
οὔτε θάλασσας· τέλεια γαλήνη
βασιλεύει στὸν Εὐριπὸ αὐτόν.

10

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Βασιλιά μου Ἀγαμέμνονα, τί ἔχεις
κι ἔξω ἐδῶ στὴ σκηνή σου γυρίζεις ;
Κι ἡσυχάζει δὰ ἀκόμα ἡ Αὐλίδα
καὶ τοῦ κάστρου οἱ φρουρὲς δὲν ἀλλάξαν.
Πᾶμε μέσα.

15

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζηλεύω σε, γέρο

κι ὅποιον ἔζησε δίχως κιντύνους
 ἄγνωστος, κι ἄδοξος, τὸν ζηλεύω·
 δὲ ζηλεύω ὅποιους ζοῦν στὶς τιμές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὰ ἐδῶ στέκει τῆς ζωῆς μας ἡ χάρη. 20

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως εἶν' ἐπικίνδυνη χάρη.
 Κι οἱ τιμές εἶναι βέβαια γλυκὲς
 μὰ ἂν σκοντάψουν στὰ ἐνάντια, πικραίνουν.
 Πότε τὰ σφάλματά μας στοὺς θεοὺς
 τῆ ζωῆ μας γυρίζουν ἀνάποδα, 25
 κι ἄλλοτε τῶν ἀνθρώπων πολλὲς
 καὶ δυσάρεστες γυνῶμες τὴν τρώγουν.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲ μ' ἀρέσουν αὐτά, βασιλιά μου·
 μὴν τὰ λές· δέ σε γέννησ' ὁ Ἄτρεας
 νᾶχεις ὅλα τῆς ζωῆς τάγαθά. 30

Σὰ θνητὸς πού εἶσαι θᾶχεις χαρά,
 μὰ καὶ λύπη. Κι ἐσύ ἂν δὲν τὸ θέλεις
 τῶν θεῶν οἱ βουλὲς τέτοιες εἶναι.

Μὰ ἐσύ ἀνάφτεις τοῦ λύχνου τὸ φῶς
 καὶ τὸ γράμμα σου γράφεις αὐτό, 35

πού στὰ χέρια σου ἀκόμα βαστᾶς,
 μὰ καὶ πάλι ὅσα γράφεις τὰ σβήνεις,
 τὸ σφραγίζεις καὶ πάλι τ' ἀνοίγεις,
 ρίχνεις τὸ πινακίδι σου χάμω
 καὶ χλωρὸ δάκρυ χύνεις,
 καὶ καμιὰ ἀμφιβολία δὲν ἀφήνεις

πὼς δὲ βρίσκεσαι πιά στὰ καλά σου.

Τί'ναι ὁ πόνος σου ; τί'ναι ; γιὰ πῆς μου.

Θὰ τὸ πείς σ' ἀγαθὸ καὶ πιστὸν ἀνθρωπὸ σου : 45

στὴ γυναῖκα σου τότε ὁ Τυνδάραος
 μὲ εἶχε στείλει προικιὸ τῆς
 καὶ πιστὸ σύνοδό τῆς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τρεῖς κόρες τῆς Θεστιάδας Λήδας γίνηκαν,
 ἡ Φοίβα, ἡ Κλυταιμνήστρα, πόχω ὀμόζυγη, 50
 κι ἡ Ἑλένη, πού γιά ταίρι τους τή ζήτησαν
 οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδας διαλεχτοὶ γαμπροί.
 Βαρεῖες φοβέρες μοίραζαν καὶ φονικὸ
 μελέταε, ὅποιος τὴν κόρη δὲ θὰ λάβαινε.
 Δὲν ἤξερε ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραος 55
 πῶς νὰ τὴ δώσει ἢ ὄχι δίχως μπέρδεμα.
 Τοῦρθε στὸ νοῦ του μεταξύ τους νὰ ὀρκιστοῦν
 καὶ τὰ δεξιὰ τους χέρια δώσουν οἱ γαμπροί
 καὶ στοῦ βωμοῦ τὶς φλόγες νὰ χύσουν σπονδές,
 κι αὐτὰ νὰ βεβαιώσουν μὲ κατάρρα τους : 60
 ὅποιου κι ἂν γένει ταίρι ἢ Τυνδαρίδα, αὐτὸν
 νὰ συμβοηθήσουν, ἂν ἀπὸ τὸ σπίτι του
 τὴν πάρει ἄλλος καὶ φύγει κι ἔτσι ἀφήσει αὐτόν·
 νὰ πολεμοῦν τὸν ἄρπαγα, νὰ τοῦ χαλνοῦν
 τὴ χώρα του ὅμοια, Ἑλληνικὴ καὶ βάρβαρη. 65
 Κι ἀφοῦ εἶχαν δώσει ὑπόσχεση, κι' ἔτσι ὁμορφα
 μὲ στέρια γνώμη ὁ γέροντας Τυνδάραος
 τοὺς εἶχε καταφέρει, τότε ἀφήνει πιά
 τὴν κόρη του γιά νὰ διαλέξει ἓνα γαμπρόν,
 ὅποιον τῆς Ἀφροδίτης οἱ γλυκὲς πνοὲς
 θάφερναν. Κι ἔτσι ἐκείνη τὸ Μενέλαο 70
 διαλέγει, πού νὰ μὴν τὴν εἶχε πάρει αὐτός.
 Ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Φρυγῶν σὰν ἔφτασε
 στὴ Σπάρτη ὁ Πάρης πού τὶς θεὲς ἐδίκασε,
 ὡς λέν, στολὴ φορώντας ἀνθηρὴ, λαμπρὸς
 μὲ τὸ χρυσάφι καὶ μὲ λοῦσο βάρβαρο,
 πόθησε τὴν Ἑλένη, τὸ ποθεῖ κι αὐτὴ 75
 καὶ τὴν ἀρπάζει κι ἔφυγε πρὸς τὰ μαντριά
 τῆς Ἰδας, σὰ δὲν ἦταν ὁ Μενέλαος
 στὸ σπίτι του. Κι ἐκεῖνος τότε σὰν τρελὸς
 ἀπὸ τὸν πόθο, στὴν Ἑλλάδα πρόβαλε
 τοὺς παλιούς ὀρκους τοῦ Τυνδάραου μαρτυριά,
 πῶς τὸν ἀδικημένο πρέπει νὰ βοηθοῦν. 80

Λοιπὸν ἄρματωμένοι οἱ Ἕλληνες ὄρμουῖν
 ἐδῶ μὲς στήν Αὐλίδα τῇ στενόπορῃ,
 μ' ὄπλα, καράβια, ἀμάξια κι ἄλογα πολλὰ.
 Κι ἐμὲ διαλέγουν στρατηγό, πού εἰμ' ἀδερφός
 τοῦ Μενελάου. Κι ἄμποτε τάξιωμα 85
 τοῦτο νὰ τῶχε κάποιος ἄλλος, κι ὄχι ἐγώ.
 Κι ἐνῶ μαζεύτηκε ὅλος ὁ στρατὸς ἐδῶ
 μὲς στήν Αὐλίδα, στέκουμε ἀταξίδευτοι.
 Κι ὁ μάντης Κάλχας στήν ἀνάγκη λάλησε
 νὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου Ἴφιγένεια 90
 θυσιά στοῦ τόπου τὴν προστάτισσ' Ἄρτεμη,
 κι ἔτσι θὰ πάμε καὶ τὴν Τροία θὰ πάρουμε·
 μὰ δίχως τῇ θυσίᾳ αὐτὰ δὲ γίνονται.
 Κι ἐγὼ εἶπα στὸν Ταλθύβιο, καθὼς τᾶκουσα,
 νὰ διαλαλήσει πὼς ἀφήνω τὸ στρατὸν 95
 ἐλεύτερο νὰ φύγει, γιατί δὲ βαστῶ
 τὴν κόρη μου νὰ σφάξω. Μὰ ὁ ἀδερφός μου πιὰ
 μὲ κάθε λόγο νὰ ὑπομείνω τὰ δεινὰ
 μ' ἔπεισε. Κι ἔτσι γράφω στὴ γυναῖκα μου
 τὴν κόρη μας νὰ στείλει γιὰ νὰ παντρευτεῖ 100
 τὸν Ἀχιλλέα, παινώντας τὴν ἀξία του,
 καὶ λέοντας πὼς δὲ φεύγει μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς,
 ἂν δὲ θὰ πάρει νύφη ἀπὸ τὸ σπίτι μας.
 Σὲ τέτοιο γάμο ψεύτικο ἢ γυναῖκα μου
 θὰ πίστευε νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη μας. 105
 Καὶ μόνοι ἀπ' ὅλους τὴν ἀλήθεια ξέρουμε
 ἐγὼ, ὁ Ὀδυσσεάς, ὁ Κάλχας κι ὁ Μενελάος.
 Ὅσα ὅμως τότε δὲν τὰ σκέφτηκα καλά,
 τᾶλλάζω τώρα, γέροντα, στὸ γράμμ' αὐτό,
 πού εἶδες νάνοιγοκλείνω στήν ἀστροφεγγιά. 110
 Ἐμπρός, πᾶρε τὸ γράμμα πιὰ καὶ πήγαινε
 πρὸς τ' Ἄργος. Κι ὅσα κρύβει μὲς τὶς δίπλες του
 θὰ σοῦ τὰ πῶ, γιὰτ' εἶσαι στὴ γυναῖκα μου
 καὶ σ' ὅλο μου τό σπίτι πάντοτε πιστός.

Ἄναπαιστοί
ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Λέγε καὶ ξήγα μου, γιὰ νὰ πῶ καὶ μὲ γλῶσσα 115
σύμφωνα μ' ὅσα γράφεις στὸ γράμμα σου τοῦτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὡ τῆς Λήδας βλαστάρι, σοῦ στέλνω
νέα γραφὴ κοντὰ στ' ἄλλο μου γράμμα,
νὰ μὴ στείλεις τὴν κόρη σου ἐδῶ
στὴν ἀκύμαντη Αὐλίδα, στῆς Εὐβοίας 120
τὴν πλατύκολπη τούτη φτερούγα.
Καὶ τὸ γάμο τῆς κόρης μας πλιὸ
θὰ τὸν κάνουμε σ' ἄλλον καιρό.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὁ Ἀχιλλέας πού χάνει τὴ νύφη
δὲ θανάψει βαριά θυμωμένος 125
πρὸς ἐσὲ καὶ στὸ ταίρι σου ; Αὐτὸ
φοβερὸ εἶναι. Γιὰ ξήγα τί λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἦ Ἀχιλλέα μόνο τῶνομα βγῆκε,
μὰ γιὰ γάμο δὲν ξέρει αὐτός, οὔτε
τὸ τί κάνουμε, οὔδὲ πῶχω τάξει 130
μὲ τὰ λόγια τὴν κόρη μου νύφη
στὴν ἀγκάλη του ἐγὼ νὰ τὴ δώσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φοβερὴ, βασιλιά μου, εἶχες τόλμη,
πού ἐνῶ τάξεις τὴν κόρη σου ταίρι
νὰ τὴ δώσεις στὸ γιὸ τῆς θεᾶς,
στοὺς Δαναοὺς γιὰ σφαχτάρι τὴ φέρνεις. 135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅϊμέ, σάλεψε ὁ νοῦς μου!
Ὅϊμέ, πέφτω σὲ τύφλα βαρειά.
Τρέξε, κίνα τὰ πόδια γοργά,
τὰ γεράματα νίκα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τρέχω εὐτύς, βασιλιά μου. 140

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νὰ μὴν κάτσεις στοῦ λόγγου τὶς βρύσες,
γλυκὸς ὕπνος νὰ μὴ σὲ πλανέψει.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μπά, θεὸς νὰ φυλάξει.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ παντοῦ ἐὰ ὅπου ὁ δρόμος χωρίζει,
κοίτα μήπως ἀμάξι κανένα
σοῦ ξεφύγει περνώντας γοργά,
πού θὰ φέρει τὴν κόρη μου ἐδῶ
στῶν Δαναῶν τὰ καράβια.

145

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καλά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἂν θὰ βρεῖς τὴν πομπὴ πρὸς τὶς πύλες τῆς χώρας,
τὶς χαβιὲς τῶν ἀλόγων νὰδράξεις, καὶ πίσω
στὰ Κυκλώπεια κάστρα ξανὰ γύρισέ την.

150

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πές μου, ἢ κόρη σου πῶς θὰ πιστέψει
κι ἢ γυναῖκα σου, τέτοια σὰν πῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴ σφραγιδα αὐτὴ ποῦναι στὸ γράμμα μου αὐτὸ
φύλαξέ την. Καὶ πήγαινε· ἀσπρίζει τὸ φῶς
τῆς λαμπρῆς χαραυγῆς καὶ τοῦ Ἥλιου
τὸ τετράζυγο πύρινο ἀμάξι.

155

Βόηθησέ με στὰ βάσανα πῶχω.

160

Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον κανένας

ὡς τὸ τέλος νὰ ζήσει εὐτυχῆς.

Δίχως λύπες δὲν εἶναι κανεῖς.

Ἐο γέροντας φεύγει. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μπαίνει στὴ σκηνή του.

2. ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Έρχονται στὴν ὀρχήστρα 15 νιὲς Χαλκιδιώτισσες (7 + 7 + 1), πού ἀπαρτίζουν τὸ Χορό. Ἀρχίζει ἡ Κορυφαία.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Στροφή 1

Μὲς στῆς Αὐλίδας ἔφτασα τὰμμουδερό ἀκρογιάλι

165

τὸ στενορρέματο Εὐριπο περνώντας, σὰν ἀφῆκα
 τῆ χώρα μου Χαλκίδα ἐγώ, πού τὰ νερά τῆ θρέφου
 τῆς ξακουστῆς Ἀρέθουσας, νὰ ἰδῶ στρατὸ καὶ στόλο 170
 τῶν ἀντρειωμένων Ἀχαιῶν, πού μὲ καράβια χίλια,
 καθὼς μᾶς λέν οἱ ἄντρες μας, τοὺς ὀδηγοῦν στὴν Τροία 175
 ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας μὲ τὸν ξανθὸ Μενέλαο,
 γιὰ τὴν Ἑλένη πού ἄρπαξεν ἀπ' τὸν καλαμοτρόφον
 Εὐρώτα ὁ Πάρης ὁ βοσκός, τῆς Ἀφροδίτης δῶρο,
 τότε πού μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ μὲ τὴν Ἥρα ἢ Κύπρη
 λογόφερνε κι ἐμάλωνε στὶς δροσερὲς βρυσοῦλες,
 καὶ πῆρε τὰ πρωτεῖα τῆς ὀμορφιάς αὐτῆ.

Ἀντιστροφή 1

Μὲς στ' ἄλσος τῆς Ἀρτέμιδας, πού εἶδε πολλές θυσίες, 185
 μὲ κόκκινα ἦρθα μάγουλα κι ἀπὸ ντροπὴ ἀνθισμένα, 189
 νὰ ἰδῶ ὄπλα, ἀσπίδες καὶ σκηνές, νὰ ἰδῶ κι ἀλόγων πλῆθος
 κι ἄρματωμένους Ἕλληνες. Κι εἶδα τοὺς δυὸ συντρόφους
 τοὺς Αἴαντες, τοῦ Οἰλέα τὸ γιό κι αὐτὸν τοῦ Τελαμώνα,
 τῆς Σαλαμίνας καύχημα, τὸν Παλαμήδη - ἄγγονι 195
 τοῦ Ποσειδῶνα - καὶ μαζί τὸν Πρωτεσίλαο· παίζουν
 χαρούμενοι σὲ σχήματα πολὺπλοκα τὰ ζάρια·
 καὶ τὸ Διομήδη πού χαρὰ τὸ δίσκο εἶχε νὰ ρίχνει, 200
 καὶ τὸ Μηριόνη, θαυμαστὸ πολεμιστή, γιὸ τ' Ἄρη,
 καὶ τοῦ Λαέρτη εἶδα τὸν γιόν ἀπ' τὰ νησιώτικα ὄρη
 καὶ τὸ Νιρέα πού ὅλους περνάει στὴν ὀμορφιά. 205

Ἐπωδὸς

Εἶδα τὸ γοργοπόδαρο κι ἰσάνεμο Ἀχιλλέα,
 τάνάθρεμμα τοῦ Χείρωνα, τῆς Θέτιδας τῆ γέννα, 209
 πού στὰ χαλίκια τοῦ γιαλοῦ βαριά ὀπλισμένος τρέχει,
 κι ἀμάξι μ' ἄτια τέσσερα πασχίζει νὰ περάσει. 215
 Κι ὁ ἀμαξηλάτης Εὐμηλος, τ' Ἀδμήτου ὁ γιός, φωνάζει
 καὶ μὲ τὴ μάστιγα χτυπᾷ τὰ ζηλευτὰ ἄλογά του, 220
 πού χαλινάρια εἶχαν χρυσά, κι ἦταν τὰ δυὸ τῆς μέσης
 λευκόστιχτα κι ἀσπρόμαυρα, καὶ τᾶλλα δυὸ, τᾶπόξω,
 ξανθότριχα, καὶ παρδαλὰ τὰ ποδοστράγαλα εἶχαν. 225
 Κι ὁ Ἀχιλλέας ἀκούραστος πηδᾷ βαριά ὀπλισμένος,



- πάντα κοντά στ' άμάξι καί δίπλα στους τροχούς. 230
- Στροφή 2
- Είδα κι έθαύμασα άμετρα καράβια, τὰ γυναίκεια
τὰ μάτια μου δέ χόρταιναν άπ' τή χαρά νά βλέπουν.
Πενήντα πλοία πολεμικά πρὸς τὸ δεξι τὸ μέρος 235
ὁ Ἄχιλλέας τὰ κυβερνᾷ, τῶν Μυρμιδόνων Ἄρης.
Στὶς πλῶρες των ἀγάλματα χρυσὰ ἔχουν Νεραΐδων,
στὶς πρύμνες τὴ σημαία τ' Ἀχιλλεϊκοῦ στρατοῦ. 240
- Ἄντιστροφή 2
- Κοντά τους πλοία Ἀργίτικα στέκονταν ἄλλα τόσα,
πού οἱ δυὸ ἀρχηγοὶ τὰ κυβερνοῦν, ὁ γιὸς τοῦ Μηκιστέα
ὁ Εὐρύαλος, κι ὁ Στένελος ὁ γιὸς τοῦ Καπανέα. 245
Κατόπι τοῦ Θησέα ὁ γιὸς μ' ἐξήντα πλοία, πῶχει
σ' άμάξια μ' ἄτια φτερωτὰ τὴ θεά Ἀθηνᾶ, πού δίνει 250
στοὺς ναῦτες ἡ θωριά της ἐλπίδα καί χαρά.
- Στροφή 3
- Εἶδαμε καί τῶν Βοιωτῶν πενήντα πλοία πού εἶχαν
στῆς πρύμνης των τὰ κρόκορφα σημαδιακὸ στολίδι· 255
τὸν Κάδμο αὐτὸ παράσταινε, πού ἐκράτει χρυσὸ δράκο.
Εἶχαν τὸν ἥρωα Λήϊτον ἐκεῖνα γιὰ ἀρχηγό τους. 260
Κι ἀπὸ τὸ Θρόνιο τὰκουστὸ κίνησε ὁ γιὸς τοῦ Οἰλέα
καί φτάνει μ' ἄλλα τόσα καράβια Λοκρικὰ . . .
- Ἄντιστροφή 3
- Φέρνει κι άπ' τὴν Κυκλώπεια Μυκὴνα ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα 265
σ' ἑκατὸ πλοία στρατὸν πολὺ (κι ἔχει συναρχηγό του
τὸ φίλο του Ἄδραστο)· γι' αὐτὴ νά ἐκδικηθεῖ ἡ Ἑλλάδα,
πού ἄφησε τὰ παλάτια της γιὰ γάμο βάρβαρο. Εἶδα 270
καί τὴ σημαία τοῦ Νέστορα τῆς Πύλου ὀρθὴ στὴν πρύμνη,
πού εἶχε μὲ πόδια ταύρου τὸν ποταμὸ Ἀλφειό . . . 275
- Ἐπωδὸς
- Μὲ τὸ Γουνέα ὡς ἀρχηγὸ τῶν Αἰνιάνων ἦταν
δώδεκα πλοία· καί σιμὰ τῆς Ἥλιδας οἱ ἀρχόντοι· 280
Ἐπειοὺς τοὺς ἔλεγε ὁ στρατὸς· τὸν Εὐρυτο εἶχαν πρῶτο.
Κι ὁ Μέγης τοῦ Φιλέα ὁ γιός, ἀπὸ τίς Ἐχινάδες, 285
τὰ κακοζύγωτα νησιά, τῶν Τάφιων κυβερνοῦσε
τὰ πλοία, πού εἶχαν στείλει μὲ τᾶσπρα τὰ κουπιά.

Κι ὁ Σαλαμίνιος Αἴαντας τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ στόλου,
 τὸ δέξιο καὶ τὰριστερό, σὲ μιὰ σειρὰ τὰ σμίγει 291
 μὲ δώδεκα γοργότατα καράβια ἀραδιασμένα.
 Ἔτσι ἄκουσα τὸ ναυτικὸ στρατὸ κι ἔτσι τὸν εἶδα 295
 κι ἂν ξεμυτίσουν μπρὸς σ' αὐτὸν οἱ βάρκες τῶν βαρβάρων
 δὲ θὰ ξαναγυρίσουν πιά : τέτοιον ἐγὼ εἶδα στόλο. 300
 Ὅσο γιὰ τὸν πεζὸ στρατό, στὸ σπίτι μου ἔχω ἀκούσει
 πολλὰ, κι ἀνάγκη τώρα δὲν εἶναι νὰ τὰ πῶ.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α΄.

Ὁ Μενέλαος πιάνει τὸν ἀποστελμένο μὲ τὸ γράμμα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μενέλαε, ἔχει τόλμη κακὴν κι ἄπρεπτη.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Φύγε· εἶσαι στοὺς ἀφέντες σου πολὺ πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μοῦ φέρνει ἢ προσβολὴ πού μῶκανες. 305

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Θὰ κλάψεις, ἂν θὰ κάνεις τὰ δὲν πρέπει σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δὲν ἔπρεπε νανοίξεις γράμμα πού εἶχα ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μηδὲ κι ἐσύ νὰ φέρνεις σ' ὅλους συμφορές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μάλωνε μ' ἄλλους· κι ἄφησε σ' ἐμέν' αὐτό.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ τάφήσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι οὐτ' ἐγὼ τὸ παρατῶ. 310

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Σοῦ σπάζω μὲ τὸ σκῆπτρο τὸ κεφάλι σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμὴ μου νὰ χαθῶ γιὰ τοὺς ἀφέντες μου.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄφησ' το· οἱ δοῦλοι πρέπει λίγα νὰ μιλοῦν.

Μπαίνει βιαστικά ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφέν γη μου Ἄγαμέμνονα, ἀδικούμεσθε·
αὐτὸς μὲ βιά τὸ γράμμα σου ἄπ' τὰ χέρια μου 315
μοῦ ἄρπαξε, καὶ δὲν κάνει τὰ πρεπούμενα.

Τροχαϊκὰ τετράμετρα

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Τί εἶν' αὐτὴ ἡ λογομαχία κι οἱ φωνές μπρὸς στὴ σκηνή ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐγὼ πρέπει νὰ μιλήσω κι ὄχι αὐτός, ἄκουσ' ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ Μενέλαε, τί μαλώνεις σὺ μ' αὐτὸν καὶ τὸν τραβᾶς ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ρίξε πρὸς ἐμέ τὸ βλέμμα γιὰ νάρχισω νὰ σοῦ πῶ. 320

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θαρρεῖς τρέμω νὰ κοιτάξω σέ, τ' Ἄτρεα γιὸς ἐγώ ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Βλέπεις τοῦτο δὰ τὸ γράμμα, ποῦ θὰ φέρει συμφορές ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Βλέπω, μὰ ἀπὸ τὰ δικά σου χέρια πρῶτα δός μου το.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, πρὶν νὰ δείξω σ' ὅλους τοὺς Δαναοὺς, τί γράφει αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μήπως τ'ἀνοιξες καὶ ξέρεις ὅσα ἐσὺ δὲν ἔπρεπε ; 325

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ξέρω τίς κρυφές σου πράξεις, ὥστε ἐσὺ νὰ πικραθεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χαρὰ στὴν ἀνεντροπιά σου. Καὶ ποῦ τ'ὄπιασες αὐτό ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καρτερώντας νάρθει ἡ κόρη σου ἀπὸ τ' Ἄργος στὸ στρατό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατὶ μὲ παραμονεύεις ; Καὶ δὲν εἶναι ἀνεντροπιά ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μὲ κεντοῦσε ἡ περιέργεια· δοῦλος σου δὲν εἶμ' ἐγώ. 330

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲ μ' ἀφήνουν νὰ εἶμαι κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου; Τί ναι αὐτό;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Λοξά σκέπτεσαι, ἄλλα τώρα, ἄλλα κατόπι κι ἄλλα πρὶν,

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λές κομπά· μὰ ἡ σοφὴ γλῶσσα μισητὴ εἶναι τῶν κακῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τᾶστατα μυαλὰ τοὺς φίλους τοὺς μπερδεύουν κι ἄδικοῦν.
 Θέλω νὰ σ' ἀποξελέγξω, μὰ ἀπὸ τὴν ὀργή σου ἐσὺ 335
 μὴν ξεφεύγεις τὴν ἀλήθεια· σύντομα θὰ σοῦ τὰ πῶ.
 Ξέρεις, ὅταν προσπαθοῦσες πῶς νὰ γένεις ἀρχηγὸς
 τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν Τροία – τάχα πῶς δὲν τῶθελος,
 μέσα σου ὅμως τὸ ποθοῦσες – πόσον ἦσουν ταπεινὸς
 σφίγγοντας τὸ κάθε χέρι, καὶ τίς θύρες σου ἀνοιχτές 340
 εἶχες σ' ὄλους κι ἐχαιρέτας τὸν καθένα στὴ σειρά,
 κι ἂν δὲν τῶθελαν ἀκόμα, νὰγοράσεις τὴν τιμὴ
 μὲ τοὺς τρόπους σου ζητώντας ; Μὰ σὰν πῆρες τὴν εὐτύς
 τρόπους ἄλλαξες, στοὺς φίλους δὲ φερνόσουν ὅπως πρὶν,
 μέσα ἐκλείστης κι εἶχες γίνει δυσκολοπλησίαστος. 345
 Ὁ καλὸς ποτὲ δὲν πρέπει, σὰν τὸν βρεῖ μεγάλη ἀκμὴ,
 καὶ τοὺς τρόπους του νὰλλάζει, μόνον πρέπει νὰ φανεῖ
 τότε σταθερὸς στοὺς φίλους, πού εὐτυχώντας ἤμπορεῖ
 νὰ τοὺς ὠφελεῖ. Τὰ βλέπεις ἀπ' ἀρχῆς σ' ἡῦρα κακόν.
 Κι ὅταν ἦρθε στὴν Αὐλίδα τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς, 350
 πάλι τίποτε δὲν ἦσουν, κι ἀπ' τῶν θεῶν τὴ συμφορὰ
 τᾶχασες, πού ἀέρας πρῦμος δὲ φυσοῦσε, κι οἱ Δαναοὶ
 φώναζαν τὰ πλοῖα νὰφήσουν κι ἄδικα νὰ μὴ μοχθοῦν
 στὴν Αὐλίδα, πόσον εἶχες ταραχὴ κι ἄθλια θωριά,
 μὴ τὸν κάμπο τοῦ Πριάμου δὲ γεμίσεις μὲ στρατὸ 355
 κυβερνήτης χίλιων πλοίων. Καὶ μ' ἐρώταες : « Τί πορεῖα
 νὰβρω μὲς στὴν ἀποριά μου, δόξα νὰ μὴ στερηθῶ
 χάνοντας τὴν ἐξουσία ; » Κι ἅμα ὁ Κάλχας φώναξε
 πῶς οἱ Ἀργεῖοι θὰ ξεκινήσουν τότε, ὅταν τὴ κόρη σου
 στὴν Ἀρτέμιδα θυσιάσεις, πρόθυμα τὴν ἔταξες· 360
 καὶ μηνᾶς μὲ θέλημά σου – μὲ βιὰν ὄχι, μὴν τὸ 'πείς –
 στὴ γυναῖκα σου νὰ στείλει ἐδῶ τὴν κόρη σου, ἀφορμὴ
 τ' Ἀχιλλέα νὰ γένει ταίρι. Μὰ ἄλλαξες τὴ γνώμη εὐτύς
 κι ἄλλα γράφεις, πῶς τῆς κόρης σου δὲ γίνεσαι φονιάς.

Κι εἶναι ὁ ἴδιος πάντα αἰθέρας, ὅπου τᾶκουσεν αὐτά. 365
 Κι ἄλλοι μύριοι τῶχουν πάθει· γιὰ νάρθουν στὰ πράματα
 πρόθυμα κοπιάζουν πρῶτα, κι ἔπειτα τραβιοῦντ' αἰσχροῖ
 πότε γιὰτι ἀκοῦν ἀνόητους, πότε δίκια, γιὰτι αὐτοὶ
 δὲ μποροῦν νὰ κυβερνήσουν. Κρίμα στὴν ταλαίπωρη 370
 τὴν Ἑλλάδα, πού ἐνῶ θέλει μὲ τιμὴν νὰγωνιστεῖ,
 τώρα τοὺς καντιποτένιους βάρβαρους θάφήσει πιὰ
 γιὰ τὴν κόρη τῆ δική σου καὶ γιὰ σὲ νὰ τὴ γελοῦν.
 Κυβερνήτη τῆς πατρίδας καὶ τῶν ὄπλων ἀρχηγὸ
 ἐγὼ δὲ θάβανα κανέναν ἀπὸ φιλοπροσωπία.
 Θέλει νοῦν ὁ στρατηλάτης, θέλει φρένα ὁ ἀρχηγός. 375

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ὅταν τὰδέρφια πέσουν σὲ μαλώματα,
 φέρνει ἢ λογομαχία τους πολὺ κακό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θέλω νὰ σοῦ κάμω λίγα καὶ καλὰ μαλώματα,
 δίχως νὰ ψηλοσηκώσω ἀνέντροπα τὰ μάτια μου,
 μὰ πραϊκὰ σὰν ἀδερφός σου· γιὰτι ντρέπεται ὁ καλός. 380
 Τί ἔχεις κόκκινο τὸ μάτι ; ἴπες μου. Τί φουσομανᾶς ;
 Ποιός σοῦ φταίει ; Τί θέλεις νάχεις ; Τὴν καλή σου ἐπιθυμεῖς
 Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω, ἀφοῦ τὴ φύλαξες κακά.
 Θέλεις γιὰ τὰ σφάλματά σου ἐγὼ ὁ ἀθῶος νὰ τραβῶ ;
 Ἦ σὲ καίει ἡ δική μου δόξα ; Ἄλλὰ ζητᾶς στὴν ἀγκαλιὰ 385
 νάχεις ὁμορφὴ γυναῖκα ; Μὰ σοῦ λείπουν τὰ μυαλὰ
 κι οἱ καλοὶ τρόποι σοῦ λείπουν. Ὁ κακὸς κακὰ ποθεῖ.
 Κι ἂν ἐγὼ ἄλλαξα κατόπι μιὰν ἀπόφαση στραβῆ,
 τάχα εἴμ' ἄμυαλος ; Ἐσύ ἴσαι πλειότερο, πού ἀφοῦ ἔχασες
 μιὰ ἀπιστὴ γυναῖκα, θέλεις νὰ τὴν λάβεις πάλι, ἐνῶ 390
 γιὰ καλό σου ὁ θεὸς τὴν πῆρε. Στὸν Τυνδάραο ὀρκίστηκαν
 οἱ στραβόμυαλοι τῆς κόρης του γαμπροῖ· ἄλλ' αὐτὸ θαρρῶ
 τῶκαμε ἢ ἐλπίδα ποῦχεν ὁ καθεὶς των, κι ὄχι ἐσύ.
 Πάρ' τους τώρα καὶ πολέμα· γιὰτι εἶν' ἔτοιμοι οἱ μωροί.
 Μὰ ἔχει νοῦν ὁ θεὸς καὶ ξέρει τοὺς καταναγκαστικούς 395
 καὶ κακῶδεμένους ὄρκους. Καὶ δὲ θὰ σκοτώσω ἐγὼ
 τὰ παιδιὰ μου, γιὰ νὰ λάβεις ἀδικὴ χαρὰν ἐσὺ
 τὴν κακή σου συγκοιμήτρα σὰ θὰ τὴν ἐκδικηθεῖς,

ἐνῶ ἐμένα νύχτα μέρα δάκρυα μαῦρα θά με τρῶν,
 πού παράνομα ἔχω σφάζει τὰ δικά μου τὰ παιδιά.
 "Ολα σύντομα σοῦ τὰ εἶπα, καθαρά κι ὀρθά κοφτά. 400
 κι ἂν ἐσύ δὲ φρονιμέψεις, ξέρω τί θά κάμω ἐγώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αὐτὰ εἶν' ἐναντία στὰ πρὶν λόγια, ἀλλὰ σωστά·
 καὶ τὰ λυπιοῦνται τὰ παιδιά τους οἱ γονεῖς.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲν εἶχα ὁ δόλιος συγγενεῖς νὰ μὲ πονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θᾶχεις, ἂν τὸ χαμό τους δὲν ἀποζητᾶς. 405

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καὶ ποῦ θὰ δείξεις πῶχαμεν ἕνα γονιό ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σὲ φρόνιμα βοηθώντας κι ὄχι σὲ τρελά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Οἱ δικοὶ πρέπει τοὺς δικοὺς νὰ συμπονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζήτα μου δίκια, κι ὄχι νὰ πικραίνεις με.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μαζί μὲ τὴν Ἑλλάδα αὐτὰ δὲν τὰ τραβῶ ; 410

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὲ σὲ κι ἡ Ἑλλάδα εἶναι τρελή, ἀπ' ὀργή θεοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καμάρωνε τὸ σκῆπτρο σου, ἀφοῦ πρόδωκες
 τὸν ἀδερφό σου. Κι ἄλλους τρόπους θάβρω ἐγώ
 καὶ φίλους ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνονα, ἀρχηγέ

τῶν Πανελλήνων, ἦρθα φέρνοντας σ' ἐσέ 415

τὴν κόρη σου Ἴφιγένεια. Τὴν ἀκολουθεῖ

κι ἡ μάνα της, ἡ Κλυταιμῆστρα σου μαζί.

κι ὁ γιός σου Ὀρέστης· βλέποντάς τους θά χαρεῖς,

τόσον καιρὸ ἀφοῦ λείπεις ἀπ' τὸ σπίτι σου.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ καὶ δρόμο τράβηξαν μακρὺ, 420

τάβρά τους πόδια πλάϊ σὲ βρύση δροσερή,

Δ. Σάρρου.—Ἴφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

- καθώς καὶ τάλογά τους, ξεκουράζαν πιά·
καὶ στὰ χλωρὰ λιβάδια κάθισαν νὰ φᾶν.
Μὰ ἐγὼ μπροστὰ ἔχω τρέξει γιὰ νὰ ἐτοιμαστῆς.
Κι ἡ κόρη σου πὼς ἦρθε, τῶμαθε ὁ στρατός, 425
γιατὶ γοργὸς ὁ λόγος πέταξε παντοῦ.
Καὶ τρέχουν ὅλοι τὴν κοπέλα γιὰ νὰ ἰδοῦν.
"Ὅλοι θαυμάζουν καὶ τιμοῦν τοὺς εὐτυχεῖς.
Καὶ λέγουν : « εἶναι γάμος ἢ τί γίνεται ;
"Ἡ πόθησεν ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνονας 430
νὰ ἰδεῖ τὴν κορασιά του καὶ τὴν ἔφερε ; »
Κι ἄλλοι εἶπαν : « τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της
τὴ φέρνουν στῆς Αὐλίδας τὴν κυρὰ Ἄρτεμην.
Ἄλλὰ ποιὸς θὰ τὴν πάρει ; » Τοίμασε λοιπὸν
γιὰ τοῦτα τὰ κανίστρια, στεφανώσετε 435
τὴν κεφαλὴ σας μ' ἄνθη, καὶ σύ, βασιλιά
Μενέλαε, γιὰ τὸ γάμο φρόντιζε· ἄς βροντοῦν
μὲς στὶς σκηνὲς σουραύλια καὶ χτύποι ποδιῶν·
γιατὶ ἦρθε ἡ μέρα τῆς κοπέλας ἡ λαμπρῆ.
- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Σ' εὐχαριστῶ· μὰ σύρε μὲς στὰ δώματα· 440
καὶ τᾶλλα ἢ τύχη θὰ τὰ φέρει σὲ καλό.—
Φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος.
"Οἰμέ, ποῦθε νάρχισω ὁ δόλιος ; Τί νὰ πῶ ;
Σὲ τί ζυγὸν ἀνάγκης ἔπεσα σκληρῆς !
Θεὸς σοφώτερός μου μὲ κατάρτρεξε,
καὶ μοῦ ἀναποδογύρισε τὰ σχέδια. 445
- "Ὡ πόσο χρήσιμ' εἶναι ἡ ταπεινὴ γενιά !
Γιατὶ νὰ κλάψουν εὐκολὰ μποροῦν αὐτοί,
καὶ νὰ τὰ λέγουν ὅλα· ἐνῶ στοὺς εὐγενεῖς
αὐτὰ δὲν πρέπουν. Τὴ ζωὴ μας κυβερνᾷ
τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ λαὸ δουλεύουμε. 450
Ποῦ ἐγὼ νὰ βγάλω δάκρυ τώρα ντρέπουμε,
καὶ νὰ μὴν κλύψω πάλι ὁ δόλιος ντρέπουμε,
στὶς πιὸ μεγάλες συμφορὲς σὰν ἔφτασα.
Καὶ τί θὰ πῶ πιά τώρα στὴ γυναῖκα μου ;
Πῶς θὰ τὴν ἀντικρύσω, πῶς θὰ τὴ δεχτῶ ; 455

Κοντά στά πάθια πού είχα μ' ἀποχάλασεν
 ἀκάλεστη σὰ μοῦρθε. Κι ὁμως φυσικό
 νάκολουθαί τήν κόρη της, παντρεύοντας
 καί δίνοντας τὸ σπλάχνο της, ὅπου ἄσπλαχνο
 θὰ μ' εὔρει. Κλαίγω καί τή δόλια κορασιά . . . 460
 Τί κορασιά ; Πού νύφη θὰ τήν πάρει αὐτὺς
 ὁ Ἄδης· κι αὐτὴ θὰ με ἱκετεύει ἔτσι, θαρρῶ :
 « Πατέρα, μὲ σκοτώνεις ; Τέτοια δὰ παντρεῖα
 κι ἐσύ νὰ κάμεις κι ὅποιος εἶναι φίλος σου ! ».
 Κοντά θὰ κλαίει κι ὁ Ὁρέστης συγκινητικά,
 465
 χωρὶς νὰ νοιώθει, γιατί ἀκόμα εἶναι μωρό.
 Ἄχ ! τοῦ Πριάμου ὁ γιὸς μου τᾶχει κάμει αὐτά,
 σάν πῆρε τήν Ἑλένη· αὐτὸς μ' ἐχάλασε.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Κι ἐγὼ καταλυπιῶμαι· γιὰ τοῦ βασιλιᾶ
 τῆ συμφορὰ κι οἱ ξένοι πρέπει νὰ θρηνοῦν. 470

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὸς μου, ἀδερφέ, νὰ σφίξω πιά τὸ χέρι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πῆρε το· ἐσύ εἶσαι νικητὴς κι ἄθλιος ἐγὼ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὁρκίζομαι στὸν πάππο μας τὸν Πέλοπα,
 καθὼς καί στὸν Ἄτρεα, πού μᾶς γέννησε,
 νὰ σοῦ μιλήσω ἀπ' τὴν καρδιά μου καθαρά
 καί τίποτε πλασμένο, μόνον τί φρονῶ. 475

Σὲ εἶδα νὰ χύνεις δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια σου
 κι ἐπόνεσά σε κι ἀντιδάκρυσα κι ἐγὼ,
 καί φεύγω ἀπ' τὰ παλιά μου λόγια ξέμακρα.
 Δέ σε πικραίνω· κι ἔρχομαι στή γνώμη σου. 480
 Σοῦ λέω νὰ μὴ σκοτώσεις τὸ παιδάκι σου,
 μήτε νὰ προτιμήσεις τὸ συμφέρο μου.

Δέν πρέπει ἐσύ νὰ κλαῖς κι ἐγὼ νὰ χαίρουμαι :
 νὰ χάνονται οἱ δικοί σου, κι οἱ δικοί μου ἄς ζοῦν.
 Τί θέλω τάχα ; Κι ἂν ποθῶ νὰ πατρευῶ,
 485
 μήπως δὲ βρίσκω ἄλλη γυναῖκα διαλεχτή ;
 Νὰ χάσω ἐγὼ τὸν ἀδερφό μου εἶναι σωστό,

για νάβρω' τήν 'Ελένη, ἀντὶ καλοῦ κακό;
 Μωρὸς πρὶν ἤμουν, κι ὕστερα κατάλαβα
 τί γάει νὰ πεῖ νὰ σφάζεις τὸ παιδάκι σου. 490
 Μὰ κι ἡ καρδιά μου γιὰ τὴ δόλια κορασιά,
 σὰν ποὺ εἶμαι συγγενῆς της μὲ πονεῖ βαθιά,
 ποὺ αὐτὴ γιὰ τὴν παντρεία μου θὰ θυσιαστεῖ.
 Τί φταίει γιὰ τὴν 'Ελένη ἢ θυγατέρα σου ;
 *Ἄς φύγει ἀπ' τὴν Αὐλίδα σκόρπιος ὁ στρατός. 495
 Κι ἐσύ, ἀδερφέ μου, δάκρυα νὰ 'ιῆ χύνεις πιά,
 κι ἐμένα νὰ μὴν κάνεις πιά νὰ κλαίω μ' ἐσέ.
 Κι ἂν μῶδωκε ὁ χρησμός κάποιο δικαίωμα
 στής κόρης σου τὴν τύχη, δὲν τὸ θέλω πιά.
 Σ' ἐσένα ἀφήνω ἐγὼ τὸ δίκιο μου. Θὰ πεῖς
 πὼς ἔχω ἀλλάξει ἀπὸ τὰ λόγια τὰ πικρά; 500
 Σωστά· καὶ τὸ μετάνοιωσα, γιατί ἀγαπῶ
 τὸν ἀδερφό μου. Πρέπει κάθε φρόνιμος
 ἔτσι νὰ κάνει πάντα τὰ καλύτερα.

ΚΟΥΡΦΑΙΑ

Εὐγενικά εἶπες κι ὡς πρέπει σ' ἀπόγονο
 τοῦ Δία· δὲ θὰ ντροπιάσεις τοὺς παπποῦδες σου. 505

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μενέλαε, τώρα σ' ἀπαινῶ· δὲν πίστευα
 πὼς θάλεγες τέτοια σωστά, πού σου ἄξιζαν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὴ σύγχυση στ' ἀδέρφια φέρνει ὁ *Ἐρωτας
 κι ἡ ἀχορταγιά στὸ μοίρασμα· μακριὰ ἀπὸ μὲ
 τέτοια συγγένεια καὶ στὶς δυὸ μεριεὶς πικρὴ. 510

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως σ' ἀνάγκην ἔφτασα ἀναπόφευχτη,
 τῆς κόρης μου νὰ κάμω τὴ σκληρὴ σφαγὴ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Πῶς; Ποιὸς θὰ σὲ ἀναγκάσει νὰ τὴ σφάζεις πιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ὅλο μαζί τῶν *Ἀχαιῶν τὸ στράτευμα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

*Ὅχι, σὰν πάλι στ' *Ἄργος ξαναστείλεις τὴν. 515

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν θὰ ξεχύγω τὸνα, τᾶλλο θὰ με βρεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τὸ ποιό; Νὰ μὴ φοβᾶσαι τόσο τὸ λαό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὁ Κάλχας στὸ στρατό μας τὸ χρησμὸ θὰ πεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, ἂν πεθάνει πρῶτα, κι εὐκόλο εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γένος κακὸ εἶναι οἱ μάντιες καὶ φιλόδοξο.

520

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Κι ἀνώφελο εἶναι πάντα κι ἀχρησίμευτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μὰ δὲ φοβᾶσαι ἐκεῖνο πού στοχάζουμαι ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄν δὲν τᾶκούσω, πῶς μπορῶ νὰποκριθῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλα τὰ ξέρει αὐτὰ τοῦ Σίσυφου ἢ σπορά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δὲ θὰ μᾶς βλάψει ὁ Ὀδυσσέας σὲ τίποτε.

525

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάντα εἶναι πονηρὸς καὶ λαοκόλακας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐχει καὶ τὸ κακὸ ποῦναι φιλόδοξος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λοιπὸν φαντάσου στοὺς Ἄργιτες νὰ σταθεῖ
καὶ πεῖ ὅσα ὁ Κάλχας μάντεψε, καὶ πεῖ γιὰ μὲ

530

πὼς ἔταξα θυσία στὴν Ἀρτέμιδα

κι ἔπειτ' ἄρνοιῦμαι· θὰ ἐρεθίσει τὸ στρατὸ

καὶ τοὺς Ἄργιτες θὰ προστάξει, ἐσὲ κι ἐμέ

σκοτώνοντας, νὰ σφάξουν καὶ τὴν κόρη μου.

Κι ἂν πάγω στ' Ἄργος θὰ μ' ἄρπάξουν, σὰν ἐρθοῦν

μὲς στὰ Κυκλώπεια κάστρα, καὶ τὴ χώρα εὐτύς

535

θάπορημάξουν. Τέτοια εἶναι τὰ πάθια μου!

Ὅϊμέ, σὲ τί ἀγωνία μ' ἔρριξαν οἱ θεοί!

Μενέλαε, κὰν φυλάξου, στὸ στρατὸ σὰν πᾶς,

νά μὴν τὰ μάθει ἀκόμα ἢ Κλυταιμῆστρα αὐτά,
 πρὶν στείλω ἐγὼ στὸν Ἄδη τὸ παιδάκι μου,
 ὥστε νὰ κλαίω στὰ πάθια μου λιγώτερο.
 Κι ἐσεῖς γι' αὐτὰ μὴν πείτε, ξένες, τίποτε.

540

Φεύγει ὁ Μενέλαος.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Δ΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Καλότυχοι ὅσοι ἀπόλασαν μὲ φρόνηση καὶ μέτρο
 τῆς Ἄφροδίτης τὶς πνοές καὶ δέχτηκαν πραϊκὰ
 τοῦ χρυσομάλλη τοῦ Ἔρωτα τοὺς μανιασμένους οἴστρους,
 ποὺ ρίχνει σαΐτιές διπλές στὸν πόθο ὡς τὶς βουτᾶ,
 ποὺ ἄλλες εὐφραίνουν τὴ ζωὴ, κι ἄλλες τὴ φαρμακώνουν.
 Πανῶρια Κύπρη, σπίτι μας αὐτὲς νὰ μὴν ἰδῶ.

545

549

Ἄς ἔχω μέτρια χάρη ἐγὼ, μὰ εὐγενικοὺς τοὺς πόθους.
 Πραϊκὴ τὴν Κύπρη, βαρειὰ τὴν παραιτῶ.

555

Ἄντιστροφή

Στοὺς τρόπους καὶ στὸ φυσικὸν οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν.
 Μὰ τὸ καλὸ εἶναι φανερό. Στὴν ἀρετὴ ὁδηγοῦν
 ἢ ἀνατροφή κι ἢ μάθηση. Κι εἶν' ἡ ντροπὴ σοφία,
 πῶχει καὶ τᾶξιο χάρισμα μὲ φωτισμένο νοῦν
 νὰ βλέπει τὰ πρεπούμενα, ποὺ φέρνουν δόξα αἰώνια.
 Μεγάλο πρᾶμα νὰ ζητοῦν σεμνὰ τὴν ἀρετὴ
 κρυφὰ οἱ γυναῖκες σπίτι τους, κι οἱ ἄντρες μὲς στοῦ κόσμου
 τὰ πλήθη, ἐκεῖ ποὺ αὐξάνουν τῆς θώρας τὴν ἀκμὴ.

560

565

570

Ἐπωδός

Ἦρθες, ὦ Πάρη, ἐσὺ ἀπὸ κεῖ
 ποὺ μεγάλωσες βουκόλος,
 στ' ἀσπρομόσχαρα τῆς Ἰδης,
 βαρβαρικὰ συρίζοντας,
 καὶ μὲ Φρυγικὲς φλογέρες
 ἔπαιζες σκοποὺς τοῦ Ὀλύμπου.

575

Γελάδες καλομάσταρες
 βόσκαες, ὅταν πρόσμενέ σε
 τῶν τριῶν θεῶν ἢ κρίση.

580

πού στήν 'Ελλάδα σ' ἔστειλε.
 Καί σάν εἶδες τήν 'Ελένη
 στά ἔλεφάντινα παλάτια,
 πόθο σκορπιᾶς στά μάτια της,
 μὰ κι ἐσύ ἐποθοφλογίστης.
 Καί μιὰ ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη,
 στῆς Τροίας τήν ἀκρόπολη
 φέρνει τώρα τήν 'Ελλάδα
 μέ στρατό καί μέ καράβια.

585

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β'.

Ἔρχονται σέ μιὰ ἀρμάμαξα ἡ Κλυταιμῆστρα μέ τήν 'Ιφιγένεια καί μέ τόν Ὀρέστη.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ἀνάπαιστοι

ὦ! μεγάλη ἡ εὐτυχία τῶν μεγάλων!
 Τοῦ μεγάλου τ' ἀφέντη γιά ιδέστε
 τήν κοπέλα 'Ιφιγένεια, ιδέστε
 τή βασίλισσα τήν Κλυταιμῆστρα
 τοῦ Τυνδάραου τήν κόρη!

590

Ἔχουν δά ἀπό μεγάλους βλαστήσει
 καί σέ τύχες λαμπρές ἔχουν φτάσει.
 Γιά θεοὺς τοὺς θαρροῦν τοὺς τρανοὺς κι εὐτυχεῖς
 οἱ θνητοί, πῶχουν μοῖρα κακή.

595

Τῆς Χαλκίδας κοπέλες ἐδῶ νὰ σταθοῦμε,
 τή βασίλισσα νὰ ὑποδεχτοῦμε,
 ἀπό τάμαξι σά βγεῖ, μὴ σκοντάψει στή γῆ.

Μ' ἀβρὰ χέρια καί μ' ἤθος γλυκό,
 μὴ σκιαχτεῖ, πού μᾶς ἔρχεται πρώτη φορὰ
 ἡ ξακουστή τ' Ἀγαμέμνονα κόρη,
 κι ἄς μὴ δώσουμε οἱ ξένες
 παραζάλη κι ἐνόχληση
 στὶς Ἀργίτισσες ξένες.

600

605

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Αὐτό θαρρῶ πὼς εἶναι καλομάντεμα
 τὰ λόγια τὰ γλυκὰ κι ἡ καλωσύνη σου.

- κι ἔχω μιὰ ἐλπίδα πῶς σὲ γάμους τυχεροῦς
 ἦρθα νυφοδηγήτρα. Τώρα βγάλτ' ἐσεῖς 610
 ἀπὸ τάμαξια τὰ προικιά τῆς κόρης μου,
 καὶ φέρτε τα προσεχτικὰ μὲς στὴ σκηνή.
 Κι ἐσύ ἔβγα ἀπὸ τάμαξι τώρα, κόρη μου,
 καὶ πάτα ἀβρὰ καὶ σιγανὰ τὸ πόδι σου.
 Κι ἐσεῖς, κοπέλες, πάρτε τὴν στὴν ἀγκαλιὰ 615
 κι ἀπὸ τάμαξι βγάλτε τὴν. Τὸ χέρι σας
 δόστε κι ἐμένα κάποια νάποβασταχτῶ,
 τὸ κάθισμα τῆς ἄμαξας ἀφήνοντας.
 Κι οἱ ἄλλες, σταθεῖτε στῶν φοράδων τὸ ζυγό,
 γιατί τὸ δειλὸ μάτι τους ξαφνίζεται. 620
 Πάρτε καὶ τὸν Ὁρέστη, τοῦ Ἀγαμέμνονα
 τοῦτον τὸ γιό, γιατί εἶναι ἀκόμα νήπιο αὐτός.
 Γιέ μου, κοιμᾶσαι; Ἡ ἄμαξα σὲ κούρασε;
 Σήκω στῆς ἀδιρφής σου τὴ λαμπρὴ χαρά·
 πού ἐσύ εὐγενὴς θὰ κάμεις διαλεχτὸ γαμπρό, 625
 τὸ γιὸ τῆς θεᾶς Νεράϊδας τὸν Ἰσόθεο.
 Ἔλα σιμά μου, κόρη μου Ἰφιγένεια,
 καὶ στάσου πλάϊ στὴ μάνα σου, καὶ κάνε με
 τοῦτες οἱ ξένες νά με ποῦν καλότυχη.
 Τώρα χαιρέτα τὸν καλὸν πατέρα σου.— 630
 Μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ Ἀγαμέμνωνας.
 Ὡ βασιλιά Ἀγαμέμνονα, καμάρι μου,
 νά, φτάσαμε στὸ κάλεσμά σου πρόθυμες.
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Μάνα μου, μὴ θυμώσεις πῶτρεξα μπροστὰ
 γιὰ νὰ σφιχταγκαλιάσω τὸν πατέρα μου.
 Κι ἐγὼ θέλω, πατέρα μου, τὰ στήθια σου 635
 σφιχτὰ νὰ τάγκαλιάσω, πού τόσον κα.ρὸ
 γιὰ νά σε ἰδῶ ποθοῦσα· καὶ μὴ θυμωθεῖς.
- ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
- Κόρη μου, ἀλήθεια· τὸν πατέρα σου ἀγαπᾶς
 πλειότερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ πού γέννησα.
- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Πατέρα μου, πῶς σ' εἶδα μὲ πολλὴ χαρά! 640

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

“Όμοια κι ἔσένα, κόρη μου, ὁ πατέρας σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά εἶσαι καλά: κοντά σου καλά μ’ ἔφερες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν ξέρω τοῦτο, κόρη μου, πῶς νὰ τὸ πῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μπά!

Χαίροντας μ’ εἶδες, κι ὅμως εἶσαι ἀνήσυχος!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πολλὴν ἔχει ἔγνοια ὁ βασιλιάς κι ὁ στρατηγός.

645

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δικός μου γίνε τώρα, καὶ μὴ σκέπτεσαι.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά εἶμαι δικός σου ἀκέριος τώρα, κόρη μου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ ἰλάρυνε τὸ φρύδι καὶ τὸ μάτι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, χαίρουμαι ὅσο χαίρουμαι θωρώντας σε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἔπειτα χύνεις δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια σου;

650

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί θὰ χωριστοῦμε γιὰ πολὺν καιρό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καλὲ πατέρα, δὲν τὸ νοιώθω αὐτὸ πού λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὰ φρόνιμά σου λόγια πλειότερο μὲ καίν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

“Αν θὰ σ’ εὐχαριστήσω, ἀνόητα νὰ σοῦ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

“Αχ· νὰ σωπάσω δὲ μπορῶ! Καλὰ μιλάς.

655

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεῖνε, πατέρα, σπίτι μὲ τὰ τέκνα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὸ θέλω, δὲ μπορῶ ὅμως καὶ πικραίνουμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λόγγες καὶ πίκρες τοῦ Μενέλαου νὰ χαθοῦν!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἄλλους θὰ κάψουν πρῶτα, κι αὐτὸ καίει ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὲς στὴν Αὐλίδα κάθισες πολὺν καιρό.

660

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καὶ δὲν μπορῶ νὰ στείλω ἀκόμα τὸ στρατό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καὶ ποῦ εἶναι ὁ τόπος τῶν Φρυγῶν, πατέρα μου ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐκεῖ ποῦ ὁ Πάρης νὰ μὴ βρίσκονταν ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, θὰ μ' ἀφήσεις καὶ θὰ πᾶς μακριά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἐσύ τὸ ἴδιο, κόρη μου, καθὼς κι ἐγώ.

665

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ἀχ!

*Ὅς ταίριαζε κοντὰ σου νᾶπαιρνες κι ἐμέ!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

*Ἐχεις κι ἐσύ ταξίδι, νὰ μὴ μὲ ξεχνᾷς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ πάγω μοναχὴ μου ἢ μὲ τὴ μάνα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δίχως γονεῖς, μονάχη, καταμόναχη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, σ' ἄλλα σπίτια δέ με στέλνεις πιά;

670

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Φτάνει· δὲν πρέπει οἱ κόρες τέτοια νὰ ρωτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γοργὰ ἀπ' τὴν Τροία νὰ μας ἔρθεις νικητῆς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πρέπει νὰ κάνω πρῶτα μιὰ θυσία ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἐγὼ ὁμως πρέπει τᾶγιο πρᾶμ' αὐτὸ νὰ ἰδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θὰ ἰδεῖς· γιατί θὰ στέκεις στὸ βωμὸ κοντά.

675

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θὰ στήσουμε τριγύρω στὸ βωμὸ χορούς ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καλότυχή μου, καὶ δὲν ξέρεις τίποτε!
 Πήγαινε μέσα νὰ σε ἰδοῦν οἱ κορασιές.
 Πικρὸ φίλημα δός μου καὶ τὸ χέρι σου,
 γιατί θὰ εἶσαι μακριά μου γιὰ πολὺν καιρόν.—
 Ὡ μάγουλα καὶ στήθια καὶ ξανθὰ μαλλιά,
 ἢ Τροία κι ἢ Ἑλένη τί πληγὴ μᾶς ἀνοιξαν!
 Παύω τὰ λόγια· γιατί μόλις σ' ἔγγιξα
 τρέχουν τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου ἀκράτητα.
 Πήγαινε μέσα.—Μὰ συμπάθα με κι ἐσύ,
 κόρη τῆς Λήδας, ἂν ἐψυχοπόνεσα,
 πού τ' Ἀχιλλέα θὰ δώσω ἐγὼ τὴν κόρη μου.
 Κι εἶν' ἡ παντρεῖα καλότυχη, μὰ τοὺς γονεῖς
 τσιμπάει κατάκαρδα, ὅταν δίνει τὰ παιδιά
 σ' ἄλλα σπίτια ὁ πατέρας πού παιδεύτηκε.

680

685

690

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶμαι ἀνόητη νὰ μὴ νοιώθω σου
 τὸν πόνο· αὐτὰ θὰ πάθω, πίστεψε, κι ἐγώ,
 σὰ θὰ τὴ βγάζω νιόνυφη τὴν κόρη μου·
 μὰ αὐτὰ ἡ συνήθεια τὰ πρααίνει κι ὁ καιρός.
 Τῶνομα ξέρω τοῦ γαμπροῦ πού διάλεξες·
 τῶρα ποῦθ' εἶναι πὲς μου κι ἀπὸ ποιά γενιά;

685

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἡ Αἴγινα ἦταν θυγατέρα τ' Ἀσωποῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μ' αὐτὴν ποιὸς θεὸς ἢ ποιὸς θνητὸς παντρεύτηκε;



ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Δίας· καὶ τὸν προεστὸ Αἰακὸ γεννᾶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Αἰακὸ ποιὸς γιὸς του διαδέχτηκε;

700

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πηλέας, πούχε τοῦ Νηρέα τὴν κορασιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ θέλημα τῶν θεῶν τὴν πῆρε ἢ μὲ τὴ βιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τὴν τάζει ὁ Δίας, καὶ τὴ δίνει ὁ κύρης της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦ ἔγινεν ὁ γάμος; Ἦ στὰ κύματα;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὸ Πήλιο τὸ ἱερό, ὅπου μένει ὁ Χεῖρωνας.

705

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ λέν πῶς τῶν Κενταύρων κάθεται ἡ γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐκεῖ ἔκαμαν τοὺς γάμους τοῦ Πηλέα οἱ θεοί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸν Ἀχιλλέα ὁ γονιὸς του ἢ ἡ Θέτη ἀνάθρεψε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Χεῖρωνας, γιὰ νὰ μὴ μάθει ἦθη κακά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ ἀνάθρεψε σοφός, πῶδωκε πιὸ σοφός.

710

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τέτοιος ἄνθρωπος θάναι ἄντρας τῆς κόρης σου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ σὲ ποιά χώρα μένει; Δὲν εἶν’ ἄσκημος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στὴ Φθία, στὸ ποτάμι Ἀπιδανὸ κοντά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐκεῖ μακριὰ θὰ πάγει αὐτὸς τὴν κόρη μᾶς;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Αὐτὸς ποῦ θὰ τὴν ἔχει αὐτὰ θὰ τὰ σκεφεῖ. 715
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
"Ὡς εὐτυχοῦν. Ποιὰ μέρα ὁ γάμος γίνεται;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Σὰν καλορθεῖ τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Στὴ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Τὸ μελετῶ· γι' αὐτὴν ἑτοιμαζόμεστε.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Τοῦ γάμου τὸ τραπέζι θάχεις ὕστερα; 720
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Σὰ θυσιάσω στοὺς θεοὺς ὅσα χρωστῶ.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Κι ἐμεῖς ποῦ τὶς γυναῖκες θὰ δειπνήσουμε;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Κοντὰ ἐδῶ στὰ καράβια τὰ καλόπρυμνα.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Καλὰ· κι αὐτὸ ἀπ' ἀνάγκη θὰ ὑποφέρουμε.
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Ξέρεις, γυναῖκα, τί νὰ κάμεις; "Ἄκου με. 725
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Τί πρᾶμα; Νὰ σ' ἀκούω τὸ συνήθισα.
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
"Εμεῖς ἐδῶ, ποῦ τώρα βρίσκεται ὁ γάμπρός.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Χωρὶς τὴ μάνα ὡς πρέπει τί θὰ κάμετε;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
μὲ τοὺς Δαναοὺς τὴν κόρη θὰ παντρέψουμε.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Κι ἐγὼ ποῦ πρέπει τότε δὰ νὰ βρίσκουμαι; 730
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Στ' Ἄργος νὰ πᾶς, τὶς κόρες μας νὰ γνοιάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάφήσω τὴν κοπέλα; Στὴ λαμπάδα ποιόν;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐγὼ τοῦ γάμου τὴ λαμπάδα θὰ κρατῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ νόμος, μὴ λὲς ἄτοπα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι μὲς τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ.

735

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρέπει ὅμως νὰ παντρέψω ἐγὼ τὰ τέκνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι οἱ κόρες νὰ μὴ μένουν σπίτι μοναχές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ στοὺς παρθενῶνες τους φυλάγονται.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄκουσ' ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ τὴν Ἀργίτισσα θεά,
κοίταζε ἐσὺ τὰ ἔξω, καὶ τὸ σπίτι ἐγὼ,
τὸ τί στοὺ γάμο χρειάζεται τῆς κόρης μας.

740

Μπαίνει μέσα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄϊμέ· χαμένα πάσκισα, ἄδικα ἔλπισα
μακριὰ νὰ ξαποστείλω τὴ γυναῖκα μου.
Σοφίζουμαι καὶ τρόπο προσπαθῶ νὰ βρῶ
γιὰ τοὺς δικούς μου, ἀλλὰ σκοντάφτω ἐγὼ παντοῦ.

Θὰ πάω στοὺ μάντη Κάλχα νὰ ζητάσουμε
τὸ θέλημα τῆς θεᾶς, ποῦναι πικρὸ σ' ἐμέ,
καὶ θλιβερὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.—Ὁ φρόνιμος
ἢ πρέπει νᾶχει μιὰ γυναῖκα σπίτι του
καλὴ καὶ τίμιαν, ἢ νὰ μὴν παντρεύεται.

750

Φεύγει.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β'.



ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Μές στοῦ Σιμόη τάργυρά γυρίσματα θά φτάσει
 μέ τὰ καράβια ὁ Ἑλληνικός στρατός ἀρματωμένος,
 ἐκεῖ τῆς Τροίας τὰ χώματα, μέσ στ' Ἀπολλώνιον Ἴλιο, 755
 πού ἀκούω πῶς ρίχνει τὰ ξανθὰ μαλλιά της ἡ Κασσάντρα,
 μέ δάφνης χλωροφούντωτο στεφάνι στολισμένη, 760
 θεόπνευστη, ὅταν ἔχει προφητικὴν ὄρμη.

'Αντιστροφή

Θάντισταθοῦν στὰ κάστρα τους καὶ στήν ἀκρόπολή τους
 οἱ Τρῶες, ὅταν ὁ στρατός ὁ Ἑλληνικός ζυγώσει 765
 μέσ στοῦ Σιμόη τὰ ρέματα μέ χάλκινες ἀσπίδες,
 μέ πλοῖα γοργὰ κι ὠριόπλωρα, νά φέρει στήν Ἑλλῦδα
 τῶν δύο αἰθέριων Διόσκουρων τὴν ἀδερφήν Ἑλένη 770
 μ' ἀσπίδες καὶ κοντάρια καὶ λόγχες τῶν Ἀχαιῶν.

'Επωδός

Κι ἀφοῦ τῆς Τροίας τὸ Πέργαμο τὸ πυργοτειχισμένο
 κυκλώσει ὁ Ἄρης φονικός, καὶ κόψει τὰ κεφάλια 775
 τῶν Τρῶων καὶ τὴ χώρα τους χαλάσει, τοῦ Πριάμου
 θά γένουν μυριοθρήνητες κι οἱ κόρες κι ἡ γυναίκα. 780
 Κι ἡ Ἑλένη ἡ κόρη τοῦ Διὸς θά χύσει μαῦρο δάκρυ,
 γιὰτ' ἄφησε τὸν ἄντρα της κι ἔφυγε. Τέτοιος φόβος
 μήτε σ' ἐμέ νὰ ῥθει ποτέ μηδὲ καὶ στῶν παιδιῶν μου 785
 τὰ τέκνα, καθὼς θά θρηνοῦν κοντὰ στοὺς ἀργαλειοὺς των
 οἱ χρυσοστόλιστες Λυδὲς κι οἱ Φρύγισσες γυναῖκες,
 ἢ μιὰ στήν ἄλλη λέγοντας: «Ποιὸς τάχα δακρυσμένην 790
 θάδράξει με ἀπ' τὰ ὠριόπλεχτα μαλλιά καὶ θά με σύρει
 μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου τὴν καταρημαγμένη;
 γιὰ σένα Ἑλένη, γέννημα τοῦ μακρολαίμη κύκνου—
 ἂν εἶναι αὐτὸ σωστὸ πού λέν πῶς ἔτυχεν ἡ Λήδα 795
 τὸ Δία σὰν πεταχτὸ πουλὶ παραλλαγμένο, εἶτε
 ψέματα λέν στὸν κόσμον οἱ μῦθοι τῶν ποιητῶν.» 800

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ΄.

*Ερχεται ὁ Ἀχιλλέας σὲ λίγο κι ἡ Κλυταιμῆστρα.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῦ νᾶναι ὁ πρωτοστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν ;
Ποιὸς θὰ τοῦ πεῖ ἀπὸ σᾶς πῶς τοῦ Πηλέα ὁ γιός,

ὁ Ἀχιλλέας, στὴν σκηνή του τὸν ζητῶ;
Κι ὅμοια δὲ μένουμ' ὅλοι ἐδῶ στὸν Εὐριπιο;

*Ἄλλοι ἀπὸ μᾶς ἀνύπαντροι τὰ σπίτια τους
τᾶφησαν ἔρμα κι ἐδῶ πέρα κάθονται,
κι ἄλλοι γυναῖκες καὶ παιδιὰ παράτησαν·
τόσο ἄγριος στὴν Ἑλλάδα πόθος ἔπεσεν
ἀπ' τοὺς θεοὺς γι' αὐτὴν τὴν ἐκστρατεία μας.

*Ἐγὼ λοιπὸν πρέπει νὰ πῶ τὸ δίκιο μου·

κι ἄλλος ποιὸς θέλει ἄς πεῖ κι αὐτὸς τὸ πόνου του.

Τὴ Φάρσαλο καὶ τὸν πατέρα μου ἄφησα
καὶ μένω ἐδῶ στοῦ Εὐρίππου τίς ψιλὲς πνοές,
κι ὅσο κρατῶ τοὺς Μυρμιδόνες, ποῦ μοῦ λέν:

«Τί περιμένουμε, Ἀχιλλέα; πότε πιὰ
θάρθει ὁ καιρὸς στὴν Τροία νὰ κινήσουμε;
Κάμε ἂν θὰ κάμεις κάτι, ἢ πίσω γύρνα μᾶς·
μὴν καρτερεῖς τίς ἄργητες τῶν Ἀτρειδῶν.»

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ὡ γιέ τῆς θεᾶς Νεραΐδας, καθὼς ἄκουσα
τὰ λόγια σου ἀπὸ μέσα, βγήκα νὰ σε ἰδῶ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὡ θεῖα Ντροπή, ποιά νᾶναι ἡ μεγαλόπρεπη
τούτη γυναῖκα, ποῦ θεωροῦν τὰ μάτια μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρῶτη φορὰ μὲ βλέπεις, τί παράξενο
νὰ μὴ με ξέρεις; Σοῦ ἐπαινῶ τὸ σεβασμό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καὶ ποιά εἶσαι; Τί ἤρθες στῶν Ἑλλήνων τὸ στρατό,
γυναῖκα ἐσὺ μέσ σ' ἄντρες ἀσπιδόφραχτους;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τῆς Λήδας εἶμαι κόρη, ἢ Κλυταιμῆστρα ἐγώ,
 κι εἶν' ἄντρας μου ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλά εἶπες ὅσα πρέπει σύντομα· μὰ ἐγώ
 τόχῳ ντροπή μου μὲ γυναικες νὰ μιῶ.

830

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μεῖνε· τί φεύγεις; Καὶ τὸ δεξι χέρι σου
 δῶσε μου, ἀρχὴν τοῦ γάμου σου καλότυχῃ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί λές; Σ' ἐσὲ τὸ χέρι μου; Θὰ ντρέπουμε
 τὸν ἄντρα σου, ἂν θάγγιξω τὰ δὲν πρέπει μου

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μπορεῖς, ἀφοῦ τὴν κόρη μου παντρεύεσαι,
 γιὰ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τῆς θαλασσινῆς.

835

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί γάμους λές, κυρά μου. Τί νὰ πῶ, ἀπορῶ·
 ἐξὸν ἂν σ' ὅ,τι λές παραλογίζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὄλους συμβαίνει, τοὺς καινούργιους συγγενεῖς
 σὰ βλέπουν, καὶ γιὰ γάμο μὲ ντροπή ὀμιλοῦν.

840

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποτέ, κυρά, τὴν κόρη σου δὲ ζήτησα.
 κι οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Ἀτρεΐδες μοῦρθε προξενιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν τί νᾶναι; Ἀπόρα μὲ τὰ λόγια μου·
 γιατί μ' αὐτὰ πού μοῦ εἶπες ἀπορά κι ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἀπείκαζε· κι οἱ δύο μας νάπεικάσουμε·
 γιατί κι οἱ δύο ἴσως ψέματα δὲ λέγουμε.

845

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ φοβερὰ ἔχω πάθει; Γάμο ἀνύπαρχτον,
 ὡς φαίνεται, ἐτοιμάζω· ντρέπουμε γι' αὐτά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἴσως κανεὶς περίπαιξε κι ἐσὲ κι ἐμέ.

- Μὴν τὰ προσέχεις ὁμως καὶ λησμόνα τα. 850
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Σὲ χαιρετῶ· δὲν ἔχω μάτια νὰ σε ἰδῶ,
 σὰ βγῆκα ψεύτρα κι ἔπαθα ὡς δὲ μῶπρεπε.
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Τὸ ἴδιο κι ἀπὸ μέρος μου· τὸν ἄντρα σου
 πάω νὰ ζητήσω μὲς σ' αὐτὰ τὰ δώματα.
 Ἐνῶ βγαίνει ὁ Ἀχιλλέας τὸν σταματᾷ ὁ γέροντας.
 Τροχαϊκὰ τετράμετρα
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Αἰακίδη ξένε, στάσου, ἐσένα λέω, τοῦ γιοῦ τῆς θεᾶς, 855
 καὶ τῆς Λήδας κόρη, ἐσένα, κάτι θέλω νὰ σᾶς πῶ.
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Ποιὸς μισάνοιξε τὴ θύρα ; Πῶς περίφοβος μιλεῖ!
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Δοῦλος εἶμαι, δὲν καυχιοῦμαι· δὲ μ' ἀφήνει ἡ τύχη μου.
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Τίνος εἶσαι; Δικός μου ὄχι· θὰ εἶσαι τοῦ Ἀγαμέμνονα.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Τούτης ποῦναι μπρὸς στὸ σπῆτι, μ' ἔδωκε ὁ πατέρας της 860
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Στάθηκα· τί θέλεις λέγε, γιατί μ' ἐσταμάτησες;
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Εἰστε τάχα μοναχοί σας, ποῦ ἐδῶ πέρα στέκεστε;
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Ναὶ μονάχοι, πὲς τί θέλεις, ἔβγαιν' ἔξω κι ἔλα ἴδῶ.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Ὡς προσπάθεια μου καὶ τύχη, σώσεται ὅποιους θέλω ἐγώ.
 ΑΧΙΛΛΕΑΣ
 Πάει ὁ λόγος σου σὲ μάκρος κι ἔχει κάποια καυχησιά. 865
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
 Σ' ἐξορκίζω λέγε ἀμέσως, ὅ,τι θέλεις νὰ μοῦ πεῖς.
 ΓΕΡΟΝΤΑΣ
 Ξέρεις βέβαια πόσο ἐσένα καὶ τὰ τέκνα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παλιό λάτρη του σπιτιού μου πάντοτε σέ ξέρω ἐγώ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὅτι προῖκα σου μ' ἐπῆρε ὁ Ἀγαμέμνωνας κι ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναί μαζί μου στ' Ἄργος ἦρθες, καί μοῦ στάθηκες πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί, καί πλειότερο ἐγώ σένα ἀπὸ τὸν ἄντρα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέλος πάντων τώρα πές μας ξέσκεπα, τί θὰ μᾶς πεῖς. 870

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μὲ τὸ χέρι του θὰ σφάζει τὴν κοπέλα σου ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς; Μακριὰ ἀπὸ μᾶς ὁ λόγος, γέροντα! παραλαλεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τὸν ἄσπρο λαιμὸ τῆς δόλιας κόβοντας μὲ τὸ σπαθί. 875

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾽ὦ τί χαλασμὸς ποῦ μ' ἤϊρε. Μὴν τρελάθη ὁ ἄντρας μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐχει τὰ μυαλά του, ὄχι ὅμως γιὰ τὴν κόρη σου κι ἐσέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ ποῖό λόγο; Ποιὸς ὀλέθριος δαίμονας τὸν κυνηγᾷ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θεοῦ χρησμός, ὡς λέει ὁ Κάλχας, γιὰ νὰ ξεκινᾷ ὁ στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ; Τρισάθλια ἐγώ κι ἐκείνη, ποῦ θὰ σφάζει ἓνας γονιός!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πρὸς τὴν Τροία, γιὰ νὰ λάβει τὴν Ἑλένη ὁ ἄντρας της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί γιὰ νᾶρθ' ἡ Ἑλένη πρέπει ἡ Ἰφιγένεια νὰ χαθεῖ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί ἔταξε θυσία τὴν κόρη σου στὴν Ἄρτεμη ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί πρόφαση εἶχε ὁ γάμος, ὅπου μ' ἔφερεν ἐδῶ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Χαίροντας νὰ φέρεις νύφη τοῦ Ἀχιλλέα τὴν κόρη σου. 885

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἦρθες γιὰ χαμό σου, μὲ τὴ μάνα σου μαζί.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καὶ στὶς δυὸ φριχτό· ὦ τί τόλμη πῶλαβ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὅϊμέ χάθηκα· τὰ δάκρυα νὰ βαστάξω δὲ μπορῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφοῦ χάνεις τὸ παιδί σου, εἶναι τὸ δάκρυ σου πικρό.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἐσύ ποῦθε, γέροντά μου, τάμαθες αὐτὰ πού λές; 890

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἔρχομουν σ' ἐσὲ νὰ φέρω κι ἄλλο γράμμα, δεύτερο.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ νὰ φέρω ἢ νὰ μὴ φέρω στή σφαγὴ τὴν κόρη μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Νὰ μὴ φέρεις τὴν· φρονοῦσε τότε ὁ ἄντρας σου σωστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔπειτα τὸ γράμμα ἐκεῖνο πῶς δὲν τόφερες σ' ἐμέ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ὁ Μενέλαος μοῦ τὸ πῆρε, ποῦναι ὁ αἴτιος τῶν κακῶν. 895

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Νεραΐδας τέκνο ἐσύ, τάκοῦς αὐτά;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἄκουσα τὴ συμφορὰ σου· αὐτὸ κι ἐγὼ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὲ τοῦ γάμου σου τὸ δόλο θὰ μοῦ σφάξουν τὸ παιδί.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ ψέγω σου τὸν ἄντρα. Κι ἔτσι αὐτὸ δὲν τὸ βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Περφοντας στὰ πόδια τοῦ Ἀχιλλέα.

Δὲ θάποντραπῶ νὰ πέσω στὸ δικό σου γόνα ἐμπρός, 900

μιὰ θνητὴ στῆς θεᾶς τὸ τέκνο. Τί καμάρι θά'χω ἐγώ;
 Πλειότερο ἀπὸ τὸ παιδί μου· γι' ἄλλο τί θὰ στοχαστῶ;
 Γιὲ τῆς θεᾶς, στὴ συμφορὰ μου βόηθα με, καὶ σῶσε αὐτὴν,
 πού, ἂν καὶ ψέματα, ἀλλ' ἀκούστη πῶς θὰ γίνει ταίρι σου. 904
 Νύφη ἀνθοστεφανωμένη ἐγὼ τὴν ἔφερνα γιὰ σέ,
 τώρα στὴ σφαγὴ τῆ δίνω· καὶ ντροπὴ θά'ναι γιὰ σέ
 πού δὲν τὴ βοηθᾷς· κι ἔν γάμος δὲ σ' ἀντάμωσε μ' αὐτὴν,
 ὁμως ταίρι ὀνοματίστης τῆς τρισάθλιας κορασιᾶς.
 Ναί, στὴ μάνα σου σ' ὀρκίζω, καὶ στὸ χέρι πού κρατῶ,
 καὶ στὸ γένιο σου πού γγίζω· τῶνομά σου μὲ χαλνᾷ. 910
 Βόηθα, ἄλλον βωμό δὲν ἔχω καταφύγιο παρὰ σέ·
 συγγενὴς δὲν προσγελᾷ μου· ὁ Ἄγαμέμνωνας, τᾶκοῦς,
 σκληρὸς κι ἄσπλαχνος πῶς εἶναι· κι ἦρθα ἐδῶ, γυναίκα ἐγώ,
 σὲ στρατὸ ναυτῶν, ὡς βλέπεις, ἀνυπάκουο καὶ θρασύ,
 μὰ καὶ χρήσιμο, ὅταν θέλουν. Κι ἂν μου δώσεις χέρι ἐσύ, 915
 θὰ γλυτώσουμε· κι ἂν ὄχι, χαλασμός θὰ μᾶς εὐρεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Κακό εἶναι νᾶχεις τέκνα· ἀπ' τὴν ἀγάπη τους
 οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν βάσανα πολλὰ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βαθιὰ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου ἢ μεγαλόβουλη,
 πού ξέρει μέτρια στὰ κακὰ νὰ θλίβεται 920
 καὶ μέτρια στὴν πολλὴ εὐτυχία νὰ χαίρεται.
 Καὶ λογικὰ φρονοῦν οἱ τέτοιοι οἱ ἄνθρωποι,
 πού πάντα τῆ ζωὴ τους φρόνιμα περνοῦν.
 Κάποτε ἡ μέτρια φρόνηση εἶν' εὐχάριστη,
 καὶ κάποτε εἶναι χρήσιμη ἡ βσθυγνωμιά. 925
 Μὰ ἐγώ, πού ὁ δίκιος Χείρωνας μ' ἀνάθρεψεν,
 ἔμαθα νᾶχω πάντα ἀπλοὺς τοὺς τρόπους μου.
 Καὶ τοὺς Ἄτρεϊδες, ὅταν κυβερνοῦν καλὰ,
 θὰ τοὺς ἀκούω· ἀλλ' ὄχι, κι ὅταν ἀσκημα·
 κι ἐδῶ καὶ στὴν Τρωάδα, πάντα ἐλεύτερος, 930
 τὸν Ἄρη θὰ τιμῶ μὲ τὸ κοντάρι μου.
 Κι ἐσέ, πού ὁ ἀγαπημένος σου σὲ πίκρανε,
 θὰ σε πραινῶ, ὅσο ταιριάζει σ' ἄντρα νιόν,

- ἄφοῦ ἡ καρδιά μου τόσο σέ συμπόνεσε.
 Ποτέ δὲ θὰ σφαχτεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα της 935
 ἡ κόρη, πού δική μου ὀνοματίστηκε.
 Δὲ δίνω τὸ κορμί μου ἐγὼ στὸν ἄντρα σου
 νὰ πλέκει σχέδια. Γιατί ἐγὼ τῆς κόρης σου
 φονιάς θὰ γίνω, ἂν καὶ σπαθὶ δὲ σήκωσα.
 Ὁ ἄντρας σου εἶναι φταίχτης· μὰ δὲ θάναί πιά 940
 καὶ τὸ κορμί μου ἀμόλυντο, ἂν χασθεῖ γιὰ μέ
 καὶ τὸ δικό μου γάμον ἢ κοπέλα αὐτή,
 πῶπαθε συμφορὰ φριχτὴ κι ἀβάσταχτην.
 Ὁ πιὸ ἄθλιος ἐγὼ θὰ ἤμουν μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς,
 τὸ τίποτε ἐγὼ θὰ ἤμουν, ὁ Μενέλαος 945
 θὰ ἦταν ἄντρας, δὲ θὰ ἤμουν τοῦ Πηλέα γιός,
 μὰ ἐνὸς κακούργου, ἂν τῶνομά μου σκότωνα
 τὴν κόρη σου. Μὰ τὸ Νηρέα, πῶζεσε
 μέσα στὰ ὕγρα τὰ κύματα, τὸ φυτουργὸ
 τῆς Θέτιδας ἐκείνης πού με γέννησε,
 τὴν κόρη δὲ θάγγιξει ὁ Ἀγαμέμνωνας, 950
 οὐδὲ με τὰκροδάχτυλα στοὺς πέπλους της·
 ἄλλιῶς μονάχα ἡ πολιτεία ἢ Σίπυλος
 θὰ ὑπάρχει στῶν βαρβάρων τὶς ἀκροτοπιές,
 ὅθε ἡ γενιὰ κρατιέται τῶν δυὸ στρατηγῶν,
 καὶ τῶνομα τῆς Φθίας πιά δὲ θάκουσθεῖ.
 Πικρὰ γιὰ τὴ θυσία αὐτὴν θὰ ἐτοιμαστεῖ 955
 κι ὁ μάντης Κάλχας. Καὶ τί μάντης εἶναι αὐτός,
 πού λέει ἀλήθειες λίγες καὶ πολλὲς ψευτιές,
 ἂν ἐπιτύχει· ἂν ὄχι, ἀποξεχάνεται;
 Δὲν τὸ εἶπα γιὰ νὰ παντρευτῶ τὴν κόρη σου.
 καὶ μύριες κόρες γι' ἄντρα τους μὲ λαχταροῦν· 960
 τό εἶπα γιὰ τὸ Ἀγαμέμνωνας μὲ πρόσβαλε.
 Κι ἔπρεπε ἀπὸ μένα τῶνομά μου αὐτὸς
 γιὰ δόλωμα τῆς κόρης νὰ ζητοῦσε, ἀφοῦ
 μ' ἐμέ νὰ τὴν παντρέψει ἐδέχτη ἢ μάνα της.
 Θὰ τῶδινά στοὺς Ἕλληνας, ἂν σκόνταφτε 965
 σ' αὐτὸ τῆς Τροίας τὸ ταξίδι· τοῦ στρατοῦ
 ναὺξήσω δὲ θάρνιόμου τὸ κοινὸ καλὸ.

Μὰ τώρα οἱ στρατηλάτες μὲ καταφρονοῦν,
καὶ κάνουν ὄ,τι θέλουν ἀνεμπόδιστα. 970

Γοργὰ θὰ ξέρει τὸ σπαθί μου, πρὶν βρεθῶ
στὴν Τροία, ποῦ θὰ τὸ βάψω μ' αἷμα φοινικόν,
ἂν ἀπὸ μὲ τὴν κόρη σου πάρει κανεῖς.
"Ἡσυχὴ μένε· θεὸς ἐγὼ θὰ σου φανῶ
μεγάλος, χωρὶς νὰ εἶμαι· ἄλλ' ὅμως θὰ γενῶ.

ΧΟΡΟΣ

Γιὲ τοῦ Πηλέα, μίλησες ὡς ἄξιζε 975
σ' ἐσὲ καὶ στὴ σεμνὴ θαλασσινὴ θεά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

"Ἀχ· πῶς νὰ σ' ἐπαινέσω γιὰ νὰ μὴ φανῶ
μῆτε πῶς κολακεύω, μῆτ' ἀχάριστη;
Γιατ' οἱ καλοί, σὰν τοὺς παινοῦν ὑπέρμετρα,
κάπως μισοῦν ἐκείνους ποῦ τοὺς ἐπαινοῦν. 980

Ντρέπουμε μὲ τοὺς θρήνους νὰ σ' ἐνοχλῶ,
γιὰ τὰ δικά μου πάθια, ἐσὲ τὸν ἄπαθον.
Εἶν' ὁμορφο ὅμως πρᾶμα νὰ ὠφελεῖ ὁ καλὸς
τοὺς δυστυχεῖς, ἂν κι εἶναι ὁ πόνος χωριστά.
Λυπήσου με, γιατί' εἶμαι ἀξιοθρήνητη. 985

Ποῦ πρῶτα ἐνῶ γαμπρό μου σὲ φαντάστηκα,
ἔλαβα ἐλπίδα κούφια, κι ἔπειτα ταχιά
θὰ εἶναι κακὸ σημεῖο γιὰ τὸ γάμο σου,
ποῦ ἐσύ θὰ κάμεις, ἂν ἡ κόρη μου χαθεῖ,
κι ἀνάγκη ἐσύ ἀπὸ τοῦτο νὰ προφυλαχτεῖς. 990

Μὰ τὸ εἶπες ὡς τὸ τέλος ἀπ' ἀρχῆς καλά·
κι ἂν ἐσύ θέλεις θὰ γλυτώσει ἡ κόρη μου.

Θέλεις νὰ πέσει ἰκέτισσα στὸ γόνα σου ;
Σὲ κόρη αὐτὸ δὲν πρέπει· ἄλλ' ἂν τὸ δέχῃσαι,
ντροπαλὴ θάρθει μὲ τὸ βλέμμα ἐλεύτερο. 995
Μ' ἂν κάμεις ὅσα μοῦ εἶπες δίχως νάρθει αὐτή,
στὸ σπίτι ἄς μείνει· τὰ σεμνὰ φέρνουν τιμὴ.

"Ὅσο εἶναι δυνατὸ ὅμως χρειάζεταιαι ἡ ντροπὴ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μῆτε νὰ φέρεις μπρὸς μου ἐσύ τὴν κόρη σου,
μῆτε, κυρά μου, ἐγὼ νὰ κακολογηθῶ.

γιατ' ὁ στρατὸς σὰν ὄλος μένει ἀργὸς μαζί 1000
κακογλωσσιῆς καὶ κατηγόριες ἀγαπᾷ.
Κι ἂν παρακάλια θὰ μοῦ κάνετε κι ἂν μὴ,
γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο· ἐγὼ θάγωνιστῶ
γιὰ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν συμφορὴν.
Ἄκουε καὶ μάθε πῶς δὲ σοῦ εἶπα ψέματα. 1005
Ψέματ' ἂν εἶπα κι ἄδικα περίπαιξα,
νὰ σβήσω· κι ἂν τὴν κόρη σώσω, τότε ὡς ζῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νάχεις καλὸ, γιατί βοηθᾷς τοὺς δυστυχεῖς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τῶρ' ἄκουε, γιὰ νὰ πᾶν καλὰ τὰ πράματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε τί θέλεις, καὶ σ' ἀκούω πρόθυμα. 1010

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νάλλάξει γνώμη τὸν πατέρ' ὡς πείσουμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶναι δειλὸς, φοβᾶται τὸ στρατὸ πολὺ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Οἱ λόγοι ὅμως τοὺς λόγους πάντα τοὺς νικοῦν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐλπίδα κρύα· ἀλλ' ὅμως τί νὰ κάμω πῆς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πρῶτα νὰ μὴ σκοτώσει, παρακάλει τον, 1015
τὸ τέκνο του· κι ἂν ἐπιμένει, ἔλα σ' ἐμέ.

Γιατὶ ἂν τὸν καταπείσεις, δὲ θὰ πρέπει ἐγὼ
νὰ μπῶ στὴ μέση, ἀφοῦ γλυτώνει ἡ κόρη σου.

Κι ἐγὼ θὰ τᾶχω μὲ τὸ φίλο πιὸ καλὰ,
μὰ κι ὁ στρατὸς δὲ θὰ με κατακρίνει κάν, 1020

ἂν λογικὰ ἐνεργήσω κι ὄχι μὲ τὴ βιά.

Κι ἂν πάει καλὰ τὸ πρᾶμα, θᾶναι εὐχάριστο

σ' ἐσένα καὶ στοὺς φίλους, καὶ χωρὶς ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Φρόνιμα ποὺ εἶπες! Ἄς τὰ κάνουμε ὅσα λές.

Κι ἂν δὲν πετύχω ἀπ' ὅσα θέλω τίποτε,
 ποῦ θὰ σε ἰδῶ καὶ πάλι; Ποῦ νάρθῶ ἢ πικρῆ
 νὰ βρῶ βοηθὸν τὸ χέρι σου στὰ πάθια μου;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἐγὼ ὅπου πρέπει νὰ φυλάξω, κι ἔγνοια σου,
 νὰ μὴ σε ἰδεῖ στὸ πλῆθος τῶν Δαναῶν κανεῖς
 σκιαγμένη νὰ διαβαίνει· καὶ μὴν ντροπιάζε
 τὸ πατρικὸ σου σπίτι, ποῦ ὁ Τυνδάραος
 εἶναι μεγάλος καὶ πολὺς στοὺς Ἕλληνες,
 καὶ δὲν ἀξίζει νὰ κατηγοριέται αὐτός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θὰ γίνῃ ὅ,τι εἶπες. Θὰ σ' ἀκούσω· πρόσταξε.
 Ἴκι ἂν εἶναι θεοί, σὰ δίκιος ποῦ εἶσαι θὰ εὐτυχεῖς·
 ἂν ὄχι, γιατί τάχα νὰ μοχθοῦμε πιά;

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Τί γάμος τάχα γέγονταν μὲ Λιβυκὲς φλογέρες
 καὶ μὲ κιθάρες καὶ χορούς καὶ καλαμοσουραῦλια,
 πῶστησαν ὅλοι μιὰ βοή στὸ Πήλιο, τότε ποῦρθαν
 μὲ τίς ὠραῖες πλεξίδες τους οἱ Πιερίδες Μοῦσες
 μὲς στὸ τραπέζι τῶν θεῶν, στοὺς γάμους τοῦ Πηλέα,
 κρούοντας στῆ γῆς τὰ πόδια τους μὲ τὰ χρυσὰ σαντάλια,
 καὶ λέγοντας τῆς Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τραγούδια,
 μὲς στῶν Κενταύρων τὸ βουνό, μὲς στοῦ Πηλίου τὰ δάση;
 Καὶ τοῦ Δαρδάνου ὁ ἀπόγονος, ὁ Φρύγιος Γανυμήδης,
 ἡ ἀγαπημένη ἀπόλαψη τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Δία,
 νέκταρ κερνοῦσε ἀπὸ χρυσὰ καὶ βαθυλὰ κροντήρια.
 Καὶ στήν ἀσπριδερῆ ἀμμουδιὰ πενήντα νιὲς Νεράϊδες
 κυκλοστριφογυρίζοντας ἐχόρεψαν στὸ γάμο.

Ἀντιστροφή

Μ' ἔλατα καὶ κατάχλωρα στεφάνια στολισμένως
 κι ὁ θίασος τῶν Κένταυρων καβάλλα στάλογά του
 ἦρθε στὸ δεῖπνο τῶν εἰῶν, στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι.



Καὶ τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν: «ὦ κόρη τοῦ Νηρέα,
 τό εἶπε ὁ προφήτης Χείρωνας, πού ξέρει ἀπό μαντεῖες, 1065
 στή Θεσσαλία μέγα φῶς μιά μέρα θά γεννήσεις·
 μέ Μυρμιδόνες πάνοπλους ὁ γιός σου αὐτὸς θά φτάσει
 στοῦ Πρίαμου τὴν ξακουστὴ τὴ χώρα νὰ τὴν κάψει, 1070
 φορώντας πανοπλία χρυσή, τεχνούργημα τοῦ Ἥφαιστου,
 πού δῶρισμα τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴ θεά του μάνα,
 τὴ Θέτη, πού τὸν γέννησε. Τότ' οἱ θεοὶ εἶχαν κάμει 1075
 τὴ μυριοζήλευτη χαρὰ τῆς ἀρχοντοθρεμμένης
 πρώτης Νεραΐδας Θέτιδας καὶ τοῦ Πηλέα τὸ γάμο.»

Ἐπωδὸς

Κι ἐσένα, κόρη, οἱ Ἕλληνες θά στεφανώσουν τώρα 1080
 τὴν κόμη τὴν καλόπλεχτη σὰν παρδαλὴ μοσχούλα
 βουνησία, ἀπὸ τίς πέτρινες σπηλιές της, πού τὴ φέρνουν
 γιὰ τὴ θυσία ἀπειραχτη, καὶ τὸν ὠραῖο λαιμό σου 1085
 θά κόψουν· πού δὲν ἔζησες ἐσύ μὲς στὰ σουραύλια
 καὶ στῶν βουκόλων τὰ βοητά, μὸν ἔχεις μεγαλώσει
 στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας σου, γιὰ ἐνοῦ Ἰναχίδη ταίρι.
 Τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ντροπῆς τὸ πρόσωπο ποῦ τάχα 1090
 μπορεῖ νὰ κάμει τίποτες, ὅταν κρατεῖ ἢ ἀσέβεια
 τὴ δύναμη στὰ χέρια της; ὅταν περιφρονιέται
 ἀπὸ τὸν κόσμο ἢ ἀρετῆ; κι ὅταν νικαίει τοὺς νόμους 1095
 ἢ ἀνομιὰ, κι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγωνίζονται
 γιὰ νὰποφύγουν τὴ θεϊκὴν ὀργὴ μὲ κάθε τρόπο;

9. ΕΞΟΔΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐβγήκα ἀπὸ τὸ σπίτι θέλοντας νὰ ἰδῶ
 τὸν ἄντρα μου, πού λείπει τώρα ὥρες πολλές.
 Καὶ δακρυσμένη ἢ δόλια θυγατέρα μου 1100
 πολλοὺς συνάλλαξε ὄδυρμούς, σὰν ἄκουσε
 τὸ θάνατο, πού μελετᾷ ὁ πατέρας της.
 Αὐτὸν λοιπὸν εἶχα στὸ νοῦ μου πῶρχειται
 κοντά μου, νὰ τος, καὶ γοργὰ θάποδειχτεῖ
 πῶς κάνει στὰ παιδιὰ του πράματ' ἄνομα. 1105

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τῆς Λήδας γέφυρα, ἔδῳ ὄξω σ' ἠῦρα γιά καλό,
 νά σοῦ μιλήσω χῶρια ἀπό τήν κόρη μας,
 πού νά τάκούει δέν πρέπει, σά μελλόνουμφη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί εἶναι αὐτό πού βρῆκες τήν περίστασι;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στείλε μαζί μου στή θυσία τήν κόρη μας· 1110
 κι εἶν' ἔτοιμα καί τὰ νερά γιά τίς σπονδές
 καί τὰ κριθάρια κι ἡ καθαρτική φωτιά,
 καί τὰ μοσκάρια, πού τὸ μαῦρον αἷμα τους
 θά τρέξει πρὶν τοῦ γάμου, γιά τῆ θεά Ἄρτεμη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλὰ τὰ λές μέ λόγια, ἀλλά τὰ ἔργα σου 1115
 δέν ξέρω πῶς μποροῦσα νά τὰ πῶ καλά.—
 Ἔβγα, κόρη μου, τώρα· ξέρεις βέβαια
 τί μελετᾷ ὁ γονιός σου. Καί στὰ πέπλα σου
 τὸν ἀδερφό σου Ὀρέστη πᾶρε τέκνο μου.—
 Νά την ὀποῦρθε, ὑπάκουη στοὺς λόγους σου. 1120
 Ὅσο γιά τᾶλλα ἐγὼ μπροστά της θά τὰ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί κλαῖς, παιδί μου, καί θλιμμένη κάρφωσες
 στή γῆς τὰ μάτια, καί κρατεῖς τὰ πέπλα ἔμπρός;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦθε νάρχισω, οἰμέ, νά πῶ τὰ πάθια μου;
 Γιατί ἐγὼ σ' ὄλα πρώτη βγαίνω πάντοτε· 1125
 δὲ βρίσκω τέλος, μήτε μέση, μήτε ἀρχή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί τρέχει; Κι ὄλοι πῶς μου συμφωνήσατε,
 μέ σύγχυση καί ταραχή στοῦ πρόσωπο!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅσα θά σε ρωτήσω ἀπάντα καθαρά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γι' αὐτό μή με προστάξεις· μόνον ρώτα με. 1130

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὴν κόρη μας νὰ τὴ σκοτώσεις μελετᾶς;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Φριχτά εἶπες, κι ὅσα εἶν' ἄπρεπο φαντάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐσύχασε· σὸ πρῶτο ξαναπάντα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν λογικά ρωτᾶς, θάκούσεις λογικά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέτοια ρωτῶ, κι ἐσύ μή μου τὰ λές ἀλλοιῶς. 1135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἦ μοῖρα μου καὶ τύχη κι ἄγριος δαίμονας!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι αὐτῆς κι ἐμένα· τί κακοτυχιὰ στοὺς τρεῖς!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ποιός σ' ἔφταιξε ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄπὸ μένα τὸ ρωτᾶς αὐτό ;

Δὲν ἔχει νόημα τούτη ἡ ἐξυπνάδα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χάθηκα· τὰ κρυφὰ μου πιά προδόθηκαν. 1140

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὅλα ὅσα μέλλεις νὰ μοῦ κάμεις τᾶμαθα.

Ἢ σιωπὴ σου κι οἱ συχνοὶ σου στεναγμοὶ

τὰ μαρτυροῦν. Μὴν κάνεις κόπο νὰ μοῦ πεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, σιωπῶ. Ποιά ἀνάγκη μὲς στὴ συμφορὰ

κι ἀνεντροπιὰ νὰ δείξω, λέοντας ψέματα ; 1145

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκου λοιπόν· θὰ σοῦ μιλήσω ξέσκεπα,

δὲ θὰ σοῦ πῶ πιά αἰνίγματα στρεψόλογα.

Καὶ πρῶτα — γιὰ νὰ σοῦ πρωταναπιάσω αὐτό —

δίχως νὰ θέλω πῆρες με γυναῖκα σου,

- τὸν πρῶτο μου ἄντρα Τάνταλο ἀφοῦ σκότωσες, 1150
 καὶ κατὰ γῆς τὸ βρέφος μου τὸ χτύπησες,
 ἄγρια ἀπὸ τὰ βυζιά μου σὰ μοῦ τάρπαξες.
 Τότε τὰ δυὸ μου ἀδέρφια, τοῦ Διὸς παιδιὰ,
 μὲ τὰ λαμπρὰ ἄλογά τους σ' ἐκυνήγησαν·
 κι ὁ γέροντας πατέρας μου σ' ἐγλύτωσε 1155
 σὰν πρόσπεσές του, κι ἔγινες πάλι ἄντρας μου.
 Κι ἀφοῦ μ' ἐσένα ἀγάπησα, δὲ θάρνηθεῖς
 πῶς στάθηκα στὸ σπίτι καὶ σ' ἐσὲ πιστή·
 στὴν Ἀφροδίτη φρόνιμη, καὶ πάскиζα
 γιὰ τοῦ σπιτιοῦ σου τὸ καλό, ὥστε μπαίνοντας 1160
 νὰ χαίρεσαι καὶ βγαίνοντας νὰ εἶσαι εὐτυχής.
 Σπάνιο σ' ἄντρα νάβρει τέτοιο ταίρι του·
 κι ἔχουν κακὲς γυναῖκες βέβαια οἱ πλειότεροι.
 Αὐτὸν τὸ γιὸ σὲ κόρες τρεῖς σοῦ γέννησα,
 κι ἐσύ τῆ μιὰ μ' ἀποστερεῖς σκληρόκαρδα. 1165
 Κι ἂν σὲ ρωτήσουν : τῆ σκοτώνεις ; μὰ γιατί ;
 Τί θὰ πῆς ; λέγε, ἢ πρέπει νάπαντήσω ἐγώ ;
 Γιὰ νάβρει τὴν Ἑλένην ὁ Μενέλαος !
 Λαμπρὰ, γιὰ μιὰ κακὴ γυναῖκα νὰ χαθοῦν
 τὰ τέκνα μας. Τὴν πίκρα νάγοράσου με 1170
 μὲ τὴ χαρά μας. Κι ἂν θάφήσεις σπίτι ἐμέ,
 σὰν πᾶς μὲ τὸ στρατό, κι ἀργήσεις χρόνια ἐκεῖ,
 μὲ τί καρδιὰ θὰ μείνω σπίτι ἐγὼ θαρρεῖς,
 ὅταν θὰ ἰδῶ ἀδειανούς ὄλους τοὺς τόπους της,
 κι ἀδεια τὰ δώματά της, καὶ μὲ δάκρυα 1175
 θὰ κάθουμαι μονάχη, ὅλο θρηνώντας την : —
 Σὲ σκότωσεν, ὦ κόρη μου, ὁ πατέρας σου,
 κι ὄχι ἄλλος, μὸν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του.
 Τέτοιο μισθὸν ἀφήνεις μὲς στὸ σπίτι σου —
 Γιατὶ μικρὴ μονάχα χρειάζεται ἀφορμὴ 1180
 σ' ἐμέ καὶ στὰ παιδιὰ σου, πού μᾶς παραταῶς,
 γιὰ νὰ σε ὑποδεχτοῦμε καθὼς πρέπει σου.
 Λοιπὸν, μὴν ἀναγκάσεις με γιὰ τοὺς θεοὺς
 κακὴ σ' ἐσὲ νὰ γένω, μήτ' ἐσύ γενοῦ.
 Καλὰ· θὰ θυσιάσεις τὸ παιδάκι σου· 1185

μὰ τότε ποιῆς εὐχὲς θὰ πῆς ; Τί θὰ εὐχηθεῖς
καλὸ γιὰ σένα, σφάζοντας τὸ τέκνο σου ;
Κακό σου γυρισμό, σὰν ξεκινᾷς αἰσχρά ;
Κι ἐγὼ εἶναι δίκιο νὰ εὐχηθῶ καλὸ γιὰ σέ ;
Γιὰ ἀνόητους βέβαια θὰ θαρροῦμε τοὺς θεοὺς
ἂν εὐχηθοῦμε τῶν φοινιάδων τὸ καλό. 1190

Καὶ θάγκαλιᾶσεις τὰ παιδιὰ σου σὰν ἐρθεῖς
στ' Ἄργος ; Ὅχι, ποτέ. Καὶ ποιό τὰ μάτια του
σ' ἐσὲ θὰ ρίξει ἂν θὰ σκοτώσεις κάποιο τους ;
Αὐτὰ τὰ ἐσυλλογίστης ; ἢ φιλοδοξεῖς
νὰ εἶσαι μονάχα βασιλιάς καὶ στρατηγός ; 1195

Πῶπρεπε δίκαιο λόγο στοὺς Ἀργεῖους νὰ πῆς :
« Θέλειτ', Ἀχαιοί, νὰ πᾶτε στῶν Φρυγῶν τῆ γῆ ;
Κληρώστε τίνος κόρη πρέπει νὰ χαθεῖ ».
Τὸ δίκιο αὐτὸ ἦταν, κι ὄχι ἐσὺ τὴν κόρη σου
χώρια νὰ δώσεις γιὰ σφαγὴ στοὺς Δαναοὺς. 1200

ἢ κὰν τὴν Ἑρμιόνη γιὰ τὴ μάνα της
νᾶσφαζε στὴν ἀνάγκη του ὁ Μενέλαος.
Μὰ τώρα χάνω ἐγὼ ἢ πιστὴ γυναῖκα σου
τὸ τέκνο μου, κι ἢ φταίχτρα μὲ τὴν κόρη της
θὰ ζεῖ εὐτυχὴς στὴν Σπάρτην, ὅταν ξαναρθεῖ. 1205

Σ' αὐτὰ νὰ μου ἀπαντήσεις, ἂν δὲ λέω καλά.
Κι ἂν ὅμως καλὰ τὰ εἶπα, μὴ σκοτώνεις πιά
τὴν κόρη μας, καὶ πάντα θὰ εἶσαι φρόνιμος.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ἄκου τὴν, βασιλιά μου. Καὶ τὰ τέκνα τους
πρέπ' οἱ γονεῖς νὰ σώζουν· ποῖος τάρμιεται αὐτό ; 1210

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Τοῦ Ὀρφέα ἂν εἶχα τὴ φωνή, πατέρα μου,
νὰ συγκινεῖ τίς πέτρες τὸ τραγούδι μου,
κι ὁ λόγος μου ὅσους ἤθελα νὰ μάγευε,
σ' αὐτὰ θὰ ἐρχόμουν. Μὰ τώρα ἢ ἀξιάδα μου
στὰ δάκρυα στέκει· σοῦ τὰ δίνω· αὐτὰ μπορῶ. 1215

Κι ὡς κλῶνον ἱκετήριο στὰ γόνατα
ποῦ ρίχνω τὸ κορμί μου, ποῦ σοῦ ἐγέννα αὐτή.
Μὴ μ' ἀγουροσκοτώνεις· ἄς χαρῶ τὸ φῶς·

- καὶ μὴ με βιάζεις ταφαντα τῆς γῆς νὰ ἰδῶ.
 Πρώτη σὲ εἶπα πατέρα κι ἐσύ κόρη ἐμέ· 1220
 καὶ πρώτη ἐγὼ στὰ γόνατά σου ἐκάθισα
 καὶ γλυκὰ χάρδια σὸδωκα καὶ μῶδωκες.
 Καὶ μῶλεγες : « Παιδί μου, τάχα θὰ σε ἰδῶ
 σὲ σπίτι ἀντρὸς εὐτυχησμένη μιὰ φορά,
 νὰ ζεῖς καὶ νὰ προκόβεις, καθὼς πρέπει μου ; » 1225
 Κι ἐγὼ πάλι, χαϊδεύοντας τὰ γένεια σου,
 πού τώρα μὲ τὸ χέρι ἐγγίζω, σῶλεγα :
 « Τάχα κι ἐγὼ, πατέρα μου, θὰ σε δεχτῶ
 γέροντα πιά γλυκὰ - γλυκὰ στὸ σπίτι μου,
 τοὺς κόπους νὰ πληρῶσω, πού μ'ἀναθρεψες ; » — 1230
 Αὐτὰ τὰ λόγια ἐγὼ θυμοῦμαι, ὅμως ἐσύ
 τὰ λησμονᾶς καὶ θέλεις νὰ σκοτώσεις με.
 Μή, στὸν Ἄτρεα σ' ὀρκίζω καὶ στὸν Πέλοπα,
 καὶ στὴ μάνα μου αὐτῆ, πού ἀφότου μ' ἔκαμε 1235
 τώρα λαβαίνει δεῦτερον πόνον πικρό.
 Τί φταίω γιὰ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Πάρη ἐγὼ
 τὸ γάμο ; Τί ἦρθε γιὰ δικό μου χαλασμό ;
 Πατέρα, κοίταξέ με, δός μου φίλημα,
 γιὰ ἐνθύμησή σου κἂν νὰ τῶχω σὰ χαθῶ,
 ἂν δὲν καταπεισθεῖς στὰ λόγια μου. Ἄδερφέ, 1240
 εἶσαι μικρὸς νὰ με βοηθήσεις, μὰ κι ἐσύ
 κλάψε, καὶ τὸν πατέρα παρακάλεσε
 νὰ μὴν πεθάνει ἢ ἀδερφή σου· αἰστάνονται
 πάντα καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὶς συμφορές.
 Νὰ σὲ παρακαλεῖ κι αὐτὸς ἀμίλητος, 1245
 πατέρα μου. Ἄχ σπλαχνίσου κἂν τὰ νιάτα μου.
 Ναί, σὲ παρακαλοῦμε δυὸ παιδιὰ σου ἐμεῖς
 ἐγγίζοντας τὰ γένεια σου, πουλάκι αὐτὸς,
 κι ἐγὼ αὐξημένη. Θὰ σοῦ ἴπῳ κοντολογίης :
 γλυκύτατο εἶν' τὸ φῶς, στὸν Ἄδη εἶν' ὁ χαμὸς· 1250
 κι ὅποιος ζητᾶει τὸ θάνατο θᾶναι τρελός.
 Κάλλια κακὴ ζωὴ, παρὰ καλὴ θανά.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ σέ, τρισάθλια Ἑλένη καὶ τὸ γάμο σου

πικρά οἱ Ἄτρεϊδες σκάζουν καὶ τὰ τέκνα τους.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Ἐγὼ ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου κι αἰστάνομαι 1255
 τί εἶναι πικρὸ καὶ τί ὄχι· ἀλλιῶς θὰ ἤμουν τρελός.
 Φρίττω νὰ τὰ τολμήσω αὐτά, γυναῖκα μου,
 φρίττω κι ἂν δὲν τὰ πράξω. Τί νὰ κάμω ἐγώ ;
 Βλέπετε πόσος караβόφραχτος στρατός,
 κι Ἑλληνες πόσοι ἐδῶ μὲ χάλκινα ἄρματα, 1260
 πού νὰ κινήσουν γιὰ τὴν Τροία δὲ μπορούῦν,
 μῆτε νὰ πάρουν τὰκουσμένο κάστρο της,
 ἂν, καθὼς λέει ὁ Κάλχας, δὲ θυσιάσω ἐσέ.
 Καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατὸς ποθεῖ τρελὰ
 στὸν τόπο τῶν βαρβάρων νὰ βρεθεῖ γοργά, 1265
 καὶ πάψει τους νὰρπάζουν Ἑλληνίδες πιά·
 πού σιᾶ Ἄργος θὰ σκοτώσουν τὰ κορίτσια μου
 κι ἐσᾶς κι ἐμένα, ἂν δὲν τιμήσω τὸ χρησμὸ.
 Δὲ μ' ἔχει, κόρη, δοῦλο του ὁ Μενέλαος,
 οὐδὲ κι ἐκείνου κάνω ἐγὼ τὸ θέλημα, 1270
 μὰ ἡ Ἑλλάδα, πού εἶναι ἀνάγκη νὰ θυσιάσω ἐσέ,
 θέλω δὲ θέλω· αὐτὴ νὰ ἰάνῃ ἀπὸ μᾶς.
 Καὶ πρέπει, ὅσο ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μὲ περνᾷ,
 ἐλεύτερη νὰ μένει, μηδὲ οἱ βάρβαροι
 νὰρπάζουν τῶν Ἑλλήνων τὶς γυναῖκες πιά. 1275

Φεύγει

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄνᾶπαιστοι

- Ἦ παιδί μου, ὦ καλές μου,
 δυστυχία σ' ἐμὲ μὲ τὸ χάρο πού σ' ἤρρε.
 Σ' ἔχει δώσει στὸν Ἄδη καὶ φεύγει ὁ γονιός σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

- *Ἀχ, ἀλίμονο μάνα, κι οἱ δυὸ μας
 ὅμοια κλαῖμε τὴ μαύρη μου μοῖρα! 1280
 Δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα πιά φῶς
 μηδὲ λάμψη τοῦ ἡλιοῦ, συμφορά μου!

Χιονισμένο λαγγάδι τῆς Τροίας
 καὶ τῆς Ἰδας βουνά, πού σ' ἔσ᾿αῖς
 εἶχε ὁ Πρίαμος ρίξει σὰν πῆρε 1285
 τρυφερό ἀπὸ τῆ μάνα του βρέφος
 μιὰ φορά γιὰ νὰ τὸ θανατώσει
 τὸ παιδί του τὸν Πάρη, πού οἱ Τρῶες
 ἀπὸ τότε τὸν εἶπαν Ἰδαῖο. 1290

Νὰ μὴν ἔφταν' αὐτὸς ὁ βουκόλος,
 πού μεγάλωσε μέσα στὰ βόδια,
 στὸ καθάριο νερὸ νὰ καθίσει,
 πού εἶναι οἱ βρύσες ἐκεῖ τῶν Νεράϊδων, 1295
 καὶ λιβάδι πού ἀνθίζουν λουλούδια
 τρυφερά, κι οἱ θεές ρόδιν' ἄνθη
 κι ὑακίνθινα κόφτουν ἐκεῖ.

Μιὰ φοράν ἐκεῖ πῆγε ἡ Παλλάδα 1300
 κι ἡ δολόφρονη Κύπριδα κι ἡ Ἥρα
 μέ τοῦ Δία τὸν ἄγγελο Ἑρμῆ·

γιὰ τὸν ἔρωτα ἡ Κύπρη καυχιόνταν,
 γιὰ τὸ δόρυ ἡ Παλλάδα, κι ἡ Ἥρα 1305
 πού κοιμώνταν μαζί μέ τὸ Δία
 στῆ θεϊκῆ του τὴν κλίνη. Ἐκεῖ πῆγαν
 γιὰ τῆ μαύρη τους κρίση, ὅταν εἶχαν
 γιὰ τὰ κάλλη τους μάλωμα οἱ τρεῖς τους.
 Αὐτὸ θάνατο φέρνει σ' ἑμένα,
 μὰ στοὺς Ἕλληνες δόξα, κοπέλες. 1310

ΧΟΡΟΣ

Πρόθυμα γιὰ τὴν Τροία, σέ πῆρε ἡ Ἄρτεμη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ὁ γονιός μου τῆ δόλιαν ἑμένα,
 ἄχ μανοῦλα, μανοῦλα,
 φεύγει, κι ἔρμη μ' ἀφήνει.
 Ὡ ἡ τρισάμοιρη ἐγώ, πού πικρῆ 1315
 πικρὴν εἶδα τῆ μαύρην Ἑλένη,

- καὶ φονεύομαι, χάνομαι, δῖμέ,
 πού με σφάζει ἄνομα ὁ ἄνομός μου πατέρας.
 Ὡς ἡ Αὐλίδᾳ στοὺς κόρφους τῆς τούτους
 νὰ μὴν εἶχε τὶς πρύμνες δεχτεῖ 1320
 καραβιῶν χαλκοκόνταρων τόσων,
 πρὸς τὴν Τροίᾳ νὰ τὰ προβοδίσει,
 μήτ' ἐνάντιο στὸν Εὐριπτο ἀέρα
 νᾶχε ὁ Δίας φυσήσει,
 πού πραῦνει ὅταν θέλει τὴν αὔρα, 1325
 καὶ σ' ἄλλ' ἄρμενα δίνει βοήθεια
 καὶ χαρὰ, σ' ἄλλα λύπη, κι ἄλλοῦ
 τἀναγκάζει νὰ στέκονται, κι ἄλλα
 νὰ διαβαίνουν τὰ κύματα, κι ἄλλα
 τὰ πανιὰ νὰ μαζεύουν, κι ἄλλοῦ
 μ' ἀγωνία νὰ προσμένουν . . . Ἀλήθεια, 1330
 τί πολὺπαθη ποῦναι ἢ γενιὰ τῶν θνητῶν.
 τί πολὺπαθη ποῦναι!
 Τί κακὸ στοὺς ἀνθρώπους σὰ μάθουν
 ὅσα ἡ μοίρα τους γράφει νὰ πάθουν!
- ΧΟΡΟΣ
- Ἄχ, τί μεγάλα πάθια, καὶ τί βάσανα
 φόρτωσε ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρου στοὺς Δαναούς. 1335
 Ἐγὼ σε κλαίω μὲ τὸ κακὸν ὀπῶπαθες,
 πού ἄμποτε νὰ μὴν τόχες πάθει, κόρη μου.
 Ἐρχεται ὁ Ἀχιλλέας.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Μάνα μου, πληθὸς ἀνθρώπων βλέπω πῶρχεται σ' ἐμᾶς.
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
- Εἶν' ὁ γιὸς τῆς θεᾶς, παιδί μου, πού γι' αὐτὸν ἦρθες ἐδῶ.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Ἐσφαλίστε μου τὶς θύρες, ὑπηρέτρες, νὰ κρυφτῶ. 1340
 ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
- Μὰ γιατί, παιδί μου, φεύγεις ;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
- Ντρέπομαι τὸν ἄντρ' αὐτόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί γιατί ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντροπή μου φέρνει τῆς παντρειάς μου ἡ ἀτυχιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σε περίσταση δὲν εἶσαι πιά γιὰ ἀβρότητες πολλές.
Μόνον μείνε· καί δὲν εἶναι νὰ ντρεπόμαστε καιρός.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ὦ ταλαίπωρη, τῆς Λήδας γέφυρα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ψέμματα δὲ λές.

1345

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

φοβερὰ βοοῦν οἱ Ἀργῖτες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί βοή ; Γιὰ λέγε μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γιὰ τὴν κόρη σου,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σημεῖον εἶν' ὁ λόγος σου κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πῶς ἀνάγκη νὰ τὴ σφάζουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί δὲ λέγει ὄχι κανεὶς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγὼ σ' ἕναν κίντυνο ἦρθα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λογιῆς τάχα, καλέ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

νὰ με συμπετροβολήσουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ τὴν κόρη μου βοηθᾷς ;

-1350

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῖός θάποτολμοῦσε νὰ σοῦ ᾿γγίξει τὸ κορμί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾿Ολ' οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ ποῦναι ὁ Μυρμιδονικὸς στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ἦταν ἐχτρός πρῶτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, χαθήκαμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μ' εἶπαν δοῦλο τῆς παντρεῖᾶς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί τοὺς ἀποκρίθηκες ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νὰ μὴ σφάζουν τὴ δική μου τὴ μελλόνυφη,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σωστά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

531

ποῦ ὁ γονιὸς τῆς μῶχει τάξει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἀπὸ τ' Ἄργος ἔφερε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ οἱ κραυγές τους μὲ νικοῦσαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾿Ο λαὸς εἶναι κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μὰ θά σε βοηθήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μόνος στοὺς πολλοὺς θάντισταθεῖς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βλέπεις τούτους ὀπλισμένους ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νὰ χαρεῖς τὴ γνώμη σου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Θά χαροῦμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δέ θά σφάξουν τὸ παιδάκι μου λοιπόν ; 1360

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὁχι, θέλοντάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θάρθρουν νά μ' ἄρπάξουν τὸ παιδί ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ὁ Ὀδυσσεάς θά φέρει μύριους.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Σισύφου ὁ ἀπόγονος ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτὸς ὅλος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θέλει ὁ ἴδιος, ἢ τὸν ἔβαλε ὁ στρατός ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

*Ἦθελε καὶ τὸν διαλέξαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιὰ κακό, γιὰ φονικό !

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μά ἐγώ θά τὸν ἐμποδίσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θά τὴν πάρει στανικῶς ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

1365

*Ἀπὸ τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τότε τί νά κάνω ἐγώ ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νά κρατεῖς σφιχτὰ τὴν κόρη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔτσι πιά δέ θά σφαχτεῖ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μά γιὰ τοῦτο θάρθει ἐκεῖνος.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Διακόφτοντας τὸ διάλογο μὲ γενναία ἀπόφαση :

Μάνα μου, γιὰ ἀκοῦστε ἐμέ·

γιατὶ βλέπω πού θυμώνεις μὲ τὸν ἄντρα σου ἄδικα.

Κι εὐκόλο σ' ἐμᾶς δὲν εἶναι νὰ ζητοῦμε ἀδύνατα.

1370

Γιὰ τὴν προθυμιὰ τὸν ξένο δίκιο νὰ παινέσουμε.

Κοίταξε ὁμως κι ἐσύ μήπως στὸ στρατὸ κατακριθεῖς,

δίχως ὄφελος κανένα, κι αὐτὸς πάθει συμφορά.

Ἄκουσε, μητέρα, τώρα, τί μοῦ μπῆκε μὲς στὸ νοῦ :

θέλω νὰ πεθάνω· ἀλλ' ὁμως νὰ τὸ πράξω ἐπιθυμῶ

1375

τιμημένα, σὰν ἀφήσω κάθε ἀναξιοπρεπειά.

Γιὰ μαζί μου σκέψου, μάνα, πόσον ὀμιλῶ καλά :

τώρα ὄλ' ἡ μεγάλη Ἑλλάδα ἔχει τὰ μάτια της σ' ἐμέ·

τὸ ξεκίνημα τῶν πλοίων καὶ τῶν Τρώων ὁ χαλασμός

σ' ἐμέ στέκουν, καὶ στὸ μέλλον βάρβαροι νὰ μὴ μποροῦν

1380

τῆς καλότυχης Ἑλλάδας τίς γυναῖκες πιὰ νάρπουν,

σὰν πληρώσουν τῆς Ἑλένης τὴν ὀλέθριαν ἀρπαγή.

Ἄν πεθάνω, αὐτὰ θὰ λείψουν, θᾶχω δόξα ζηλευτή,

καὶ γιὰ πάντα θὰ με λέγουν τῆς Ἑλλάδας λυτρωτή.

Καὶ δὲν πρέπει τῆ ζωὴ μου νὰ λυποῦμαι δὰ πολὺ.

1385

Μ' ἔκαμες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, κι ὄχι μοναχὰ γιὰ σέ.

Κι ὅταν μύριοι ἄντρες μ' ἀσπίδες, κι ἄλλοι μύριοι μὲ κουπιά,

σὰν ὑβρίστηκε ἡ πατρίδα, θὰ χτυπήσουν τοὺς ἐχτροὺς

κι ἄφοβα γιὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πεθάνουν, πῶς ἐγὼ

πού εἶμαι μιὰ ψυχὴ μονάχα, σ' ὄλ' αὐτὰ θάντισταθῶ ;

1390

Σὰν τί δίκιο τάχα λόγο θᾶχω νάντιλογηθῶ ;

Ἔπειτα κι ἐκεῖνο ἄς ποῦμε : αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ πιαστεῖ

μ' ὄλους τοὺς Ἀργεῖους γιὰ χάρη μιᾶς γυναίκα καὶ χαθεῖ.

Παρὰ μύριες δὰ γυναῖκες ἕνας ἄντρας κάλλια ἄς ζεῖ.

Κι ἂν ἡ Ἄρτεμη νὰ πάρει τὸ κορμί μου ἐπιθυμῆι,

1395

στὴ θεὰ νὰ γένω ἐμπόδιο ἐγὼ θνητὴ πῶς ἤμπορῶ ;

Ὅχι. Δίνω τὸ κορμί μου στὴν Ἑλλάδα. Ἐμπρὸς λοιπὸν

θυσιάστε το, τὴν Τροία πάρτε την. Μ' αὐτὰ θὰ ζεῖ

τὸνομά μου· τέκνα, γάμος καὶ τιμὴ σ' ἐμέ εἶν' αὐτά.

1399

Πρέπει τοὺς βαρβάρους, μάνα, οἱ Ἕλληνες νὰ κυβερνοῦν

κι ὄχι ἀλλιῶς· γιατί εἶναι δοῦλοι οὗτοί, κι ἐμεῖς ἐλεύτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Εὐγενικό ἔχεις, κόρη μου, τὸ φρόνημα·
ὄμως κακὴ σου ἡ τύχη κι ἡ θεὰ Ἄρτεμη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλότυχον θά μ' ἔκανε κάποιος θεός,
ἂν σ' εἶχα ταίρι, ὦ κόρη τοῦ Ἄγαμέμνονα. 1405
Γιὰ σέ εἶν' ἡ Ἑλλάδα ζηλευτὴ, κι ἐσύ γι' αὐτήν.
Τὰ εἶπες καλὰ κι ἀντάξια τῆς πατρίδας σου.
Κι ἀφοῦ ἔχεις ὑποκύψει στὸ θεϊκὸ χρῆσμό,
τὰ ὠφέλιμα καὶ τὰναγκαῖα λογάριασες.
Καὶ πλειότερο ποθῶ σε γιὰ γυναῖκα μου, 1410
τὸ φυσικὸ σου βλέποντας τὸ εὐγενικό.
Κοίταξε· ἐγὼ νὰ σε γλυτώσω ἐπιθυμῶ
καὶ σπίτι μου νὰ σ' ἔχω· μὰ τῇ Θετίδα,
θλίβομαι ἂν δὲ σέ σώσω, ἀφοῦ σ' ἀμάχη ἐρθῶ
μὲ τοὺς Δαναοὺς· φριχτὸ κακὸ εἶναι ὁ θάνατος. 1415

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ :

Αὐτὰ τὰ λέω μ' ἀκλόνητην ἀπόφαση·
Φτάνει ἡ Ἑλένη πού στοὺς ἄντρες ἔβαλε
φόνους κι ἀμάχες· μὴ, καλέ μου, χάνεσαι
γιὰ μένα ἐσύ, μήτ' ἄλλον νὰ σκοτώσεις κάν.
Ἄφησε νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤμπορῶ. 1420

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί νὰ σου πῶ δὲν ξέρω, ὦ μεγαλόκαρδη,
σὰν ἔχεις τέτοια ἀπόφαση κι εὐγενικά
φρονεῖς· πῶς τὴν ἀλήθεια νὰ μὴν πεῖ κανεὶς ;
Ἄλλ' ὄμως ἴσως καὶ νὰλλάξεις φρόνημα.
Γι' αὐτὸ σοῦ λέω νὰ ξέρεις τί θὰ κάμω ἐγὼ. 1425
Θάρθῶ μὲ τούτους τοὺς βαριά ὀπλισμένους μου
πλάϊ στὸ βωμό, νὰ μὴ σ' ἀφήσω νὰ χαθεῖς.
Θὰ μεταχειριστεῖς κι ἐσύ τὰ λόγια μου,
ὅταν θὰ ἴδεις πλάϊ στὸ λαιμὸ σου τὸ σπαθί.
Δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἀπ' ἀπερισκεψία σου 1430
γιὰ νὰ χαθεῖς. Πηγαίνω στὸ ναὸ τῆς θεᾶς
κι ἐκεῖ μὲ τοῦτα τάρματα σὲ καρτερῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, γιατί χύνεις δάκρυα ἀμίλητη ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

*Ἐχω τὸν πόνο ἢ δύστυχη κατάκαρδα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πᾶψε, μή με δειλιάζεις· κι ἄκου νὰ σοῦ πῶ.

1425

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε, ὅ,τι θέλεις ἀπὸ μένα, κόρη μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήτε νὰ κόψεις τὰ πλεχτά σου τὰ μαλλιά,

μήτε μὲ μαύρους πέπλους νὰ περιντυθεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, αὐτὸ πῶς τὸ εἶπες, ἀφοῦ σ' ἔχασα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ὅχι· θὰ ζῶ, κι ἐσὺ γιὰ ἐμέ θὰ φημιστεῖς.

1440

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς εἶπες ; Νὰ μὴν κλαίω τὴ ζωὴ σου ἐγώ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

*Ὅχι, διόλου, δὲ θὰ ὑπάρχει τάφος μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μὰ πῶς ; Δὲ φκιάνουν τάφο πάντα στοὺς νεκρούς ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μνημα μου εἶν' ὁ βωμὸς τῆς θεᾶς κόρης τοῦ Διός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, θὰ σ' ἀκούσω· κι ὀμιλεῖς σωστά.

1445

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σὰν εὐτυχῆς καὶ τῆς Ἑλλάδας λυτρωτῆς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ τί νὰ πῶ στὶς ἀδερφοῦλες σου ἀπὸ σέ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μὲ μαύρους πέπλους νὰ μὴ ντύσεις μηδ' αὐτές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νὰ πῶ ἀπὸ σένα στὰ κορίτσια τίποτε ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νᾶναι καλά· καί τόν Ὀρέστη ἀντρείωνε.

1450

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἀγκάλιασέ τον πού δέ θά τόν· ξαναἰδεῖς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἀγάπη μου, ὅσο μπόρεσες μέ βόηθησες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί θέλεις νά σοῦ κάμω στ' Ἄργος, κόρη μου ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, τὸ γονιό μου κι ἄντρα σου νά μὴ μισᾷς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Βαρὺν ἀγῶνα θά τραβήξει αὐτὸς γιὰ σέ.

1455

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα μέ θυσίασε ἄθελα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρόστυχα, δόλια, καί τοῦ Ἄτρεα ἀνάξια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποιὸς θά με πᾶει πρὶν σύρουν με ἀπὸ τὰ μαλλιά ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐγὼ μαζί σου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δέν τὸ λές καλά· ὄχι ἐσύ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

τὰ πέπλα σου κρατώντας.

1460

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, ἄκου με·

μείνε : κι αὐτὸ ἔναι γιὰ τίς δυὸ καλύτερο.

Κι ἂς μ' ὀδηγήσει τοῦ πατρός μου ἀκόλουθος
μέσ στοῦ λιβάδι τῆς θεᾶς, πού θά σφαγῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καί δέ θά γυρίσω πιά.



ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄφήνοντας τὴ μάνα ;

1465

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτὸ δὲ σ' ἄξιζε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Στάσου, μὴ φεύγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δάκρυα νὰ μὴ χύνεις πιά.

Κι ἐσεῖς παιᾶν' ἀρχίστε γιὰ τὴν τύχη μου

στοῦ Δία τὴν κόρην Ἄρτεμη, κοπέλες μου.

Μ' εὐλάβεια ἄς στέκουν οἱ Δαναοί. Καὶ τὰ ἱερὰ
κανίστρια ἄς φέρει κάποιος, καὶ νὰ καίει ἡ φωτιά

1470

μὲ τὰ χυτὰ κριθάρια, κι ὁ πατέρας μου

δεξιὰ νὰ στέκει στὸ βωμό, γιὰτὶ ἔρχομαι

νὰ δώσω νίκη καὶ νὰ σώσω τοὺς Δαναοὺς.

Πρὸς τὸ βωμὸ ὀδηγᾶτε με τὴν καστροκαταλύτρα

1475

τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Φρυγῶ·

Φέρτε στεφάνια, δόστε μου τὰ σύμπλεχτα μαλλιά μου

νὰ στεφανώσω ἐγώ.

Μὲ τῆς θυσίας τὰ νερὰ στῆς θεᾶς τριγύρω ἐλάτε

1480

τὸν ἱερὸ ναό·

τριγύρω στῆς καλότυχης τῆς Ἄρτεμης γυρνᾶτε

τὸν ἱερὸ βωμό.

Κι ἀφοῦ εἶν' ἀνάγκη, τὸ αἷμα μου κι ἡ ζωὴ μου θὰ πληρώσει

τῆς θεᾶς τὴν προσταγή.

1485

Μανούλα μου, τὰ δάκρυα μου σοῦ δίνω· στὴ θυσία

χρειάζεται σιγή.

1490

Κοπέλες Χαλκιδιώτισσες, γιὰ συνδοξολογᾶτε

τὴν Ἄρτεμη τὴ θεά,

ἐδῶ, ποὺ σταματοῦν γιὰ μὲ πολεμικὰ κοντάρια,

1495

στ' Αὐλιδικὰ στενά,

Ἦ μάνα γῆς Πελασγική, καὶ χώρα μου Μυκήνα,

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ τοῦ Περσέα τὴν πόλη λὲς καὶ τὰ Κυκλώπεια κάστρα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

μ' ἀνάθρεψες ἐσὺ
 νὰ γένω τῆς Ἑλλάδας φῶς· καὶ πρόθυμα τῆ ζωῇ μου
 θὰ δώσω ἐγὼ γιὰ αὐτή. 1500

ΧΟΡΟΣ

Αἰῶνια σου ἡ τιμή.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ὡς μέρα λαμπροφώτιστη, καὶ φῶς τοῦ Δία, χαῖρε· 1505
 κι ἐγὼ σ' ἄλλη ζωῇ
 καὶ σ' ἄλλον τόπο ἐκίνησα γιὰ πάντα ἐκεῖ νὰ μείνω.
 Χαῖρε, γλυκό μου φῶς!

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια φεύγει ἀπὸ τὴ σκηνὴ καὶ προχωρεῖ ἄφοβα πρὸς τὸν τόπο
 τῆς σφαγῆς ὁ χορὸς τραγουδεῖ:

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Γιὰ ιδέστε τὴ νικήτρια τοῦ Ἰλίου καὶ τῶν Τρώων 1510
 πᾶει στὸν βωμὸν ἐμπρός.

Στὴν κεφαλὴ τῆς ἔβαλαν στεφάνια, τὴ ραντίζουν
 μὲ τὸ ἱερὸ νερό.

Καὶ τὸν αἵματοδίψαστο βωμὸ τῆς θεᾶς θὰ βρέξει 1515
 μὲ τὸ αἷμα τῆς τάνυ.

Θὰ κόψουν τὸν ὠραῖο τῆς λαιμό. Σὲ περιμένει
 μὲ δροσονέρι ἐκεῖ,

κόρη, ὁ γονιὸς σου, κι ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν, πού θέλει 1520
 στὴν Τροία νὰ βρεθεῖ.

Ἀντιστροφή

Μὰ στὴ μεγάλη θεᾶ Ἄρτεμη ὕμνον ἄς ποῦμε, τοῦτα
 νὰ βγοῦνε σὲ καλό.

Σεβάσμια θεᾶ, σὰ χάρηκες θυσία ἀνθρώπου, στείλε 1525
 στὴ χώρα τῶν Φρυγῶ

τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, στὴν ἄπιστη τὴν Τροία,
 καὶ δῶσε ἐσὺ θεᾶ

νὰ βάλει ὁ Ἀγαμέμνωνας στεφάνι τιμημένο
 μὲ τὰ ὄπλα τ' Ἀχαιῶν

τριγύρω στο κεφάλι του, και νάχει ή Ἑλλάδα δόξα 1530
λαμπρή παντοτινά.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἦ Κλυταιμῆστρα, κόρη τοῦ Τυνδάραου,
γιὰ πέρασ' ἔξω, γιὰ νάκούσεις τί θά πῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκουσα τή φωνή σου κι ἦρθα ή δύστυχη 1535
λαχταρισμένη ἀπό τρομάρα φοβερή,
μὴν ἦρθες νά μου φέρεις κι ἄλλη συμφορὰ
κοντὰ σέ τούτην.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἦ Οχι, γιὰ τήν κόρη σου
θέλω σπουδαῖα νά σοῦ πῶ και θαυμαστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν γιὰ πές μου γλήγορα και μὴν ἀργεῖς.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Καλή κυρά μου, θά τὰ μάθεις καθαρά, 1540
κι ὄλ' ἀπ' ἀρχῆς, ἀν δέ σκοντάπει ή γνώμη μου
και μοῦ μπερδέψει λέγοντας τή γλῶσσα μου.

Τήν κόρη σου ὀδηγώντας καθὼς φτάσαμε
μὲς στ' ἄλσος και στ' ἀνθόσπαρτα τῆς Ἄρτεμης 1545
λιβάδια, ποῦ ὄλος ὁ στρατὸς συνάζονταν,
εὐτύς Ἑλλήνων πλῆθος συμμαζεύονταν.

Και καθὼς εἶδε ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας
τήν κόρη ποῦ βαδίζει ἐκεῖ γιὰ τή σφαγή
ἀναστενάζει· στρέφει τὸ κεφάλι του 1550
και κλαίει πεπλοσκεπάζοντας τὰ μάτια του.

Κι αὐτὴ πλάϊ στο γονιό της ἀφοῦ στάθηκε
τέτοια τοῦ λέει : « Κοντὰ σου ἦρθα, πατέρα μου,
και τὸ κορμί μου ἐγὼ γιὰ τήν πατρίδα μου
και γιὰ ὄλην τήν Ἑλλάδα στο βωμὸ τῆς θεᾶς 1555
πρόθυμα δίνω νά τὸ θυσιάσετε,
σάν εἶναι τοῦτο θέλημα θεοτικό.

Μὲ τή θυσία μου εἶθε νά εὐτυχήσετε
και νιφηφόροι στήν πατρίδα νάρθετε.

- Τώρα κανείς νὰ μὴ με ᾿γγίξει κι ἄφοβα,
 δίχως μιλιὰ, θὰ δώσω τὸ λαιμό μου ἐγώ.» — 1560
 Τόσα εἶπε· κι ὄλοι ἐθαύμασαν ἀκούοντας
 τῆς κορασιᾶς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀρετή.
 Κι ἀφοῦ στὴ μέση στάθηκε ὁ Ταλθύβιος
 σιγὴ κηρύττει στὸ στρατὸ καὶ προσοχὴ·
 κι ὁ Κάλχας σὲ χρυσὸ κανίστρι ἀπόθηκε 1565
 τάψυ μαχαίρι ἀπὸ τῆ θήκη ὡς τῶσυρε,
 καὶ τὸ κεφάλι τῆς κόρης στεφάνωσε.
 Κι ὁ Ἀχιλλέας τὸ βωμὸ τριγύρισε
 μὲ τὸ κανίστρι καὶ τὸ χερονίψιμο
 κι εἶπε : « Τοῦ Δία κόρη, ἀγριμοφόνισσα, 1570
 ὅπου τὴ νύχτα στρέφεις τὸ λαμπρό σου φῶς,
 δέξου τὸ θῦμ' αὐτὸ ποῦ σοῦ προσφέρουμε
 ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κι ὁ Ἀγαμέμνωνας,
 ἀμόλυντο αἶμα καλοπάρθενου λαιμοῦ.
 Δῶσε καλὸ ταξίδι στὰ καράβια μας 1575
 καὶ τῆς Τροίας τὰ κάστρα νὰ πατήσουμε.» —
 Στέκουν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατὸς ἀμίλητοι.
 κι ὁ ἱερέας τὸ μαχαίρι παίρνοντας
 προσεύχεται, κι ἀποκοιτάζει τὸ λαιμό,
 ποῦ νὰ χτυπήσει. Ἐμένα πόνεσε ἡ ψυχὴ, 1580
 κι ἔβλεπα χάμω· μὰ εἶδα θαῦμα ξαφνικὸ :
 τοῦ μαχαριοῦ τὸ χτύπο θᾶκουσε ὁ καθεὶς,
 ἀλλὰ δὲν εἶδε ποῦ ἡ παρθένα χάθηκε.
 Φωνάζει ὁ ἱερέας, βόησε κι ὁ στρατὸς
 θεϊκὸ σὰν εἶδαν θεάμ', ἀνεπάντεχο, 1585
 ποῦ ἐνῶ τὸ βλέπουν, δὲν τὸ καλοπίστευαν :
 σπαρταριστὴ ἐλαφίνα κείτονταν στὴ γῆς,
 μεγάλη καὶ πανώρια, ποῦ ραντίζονταν
 ὁ βωμὸς ὅλος τῆς θεᾶς μὲ τὸ αἶμα της.
 Καὶ τότε ὁ Κάλχας λέει καταχαρούμενος : 1590
 « Ὡ ἀρχηγοὶ μας τοῦ Παναχαϊκοῦ στρατοῦ,
 βλέπετε τὴ θυσία πῶβαλε ἡ θεὰ
 μπρὸς στὸ βωμὸ, ἐλαφίνα βουνοπλάνητην.
 Αὐτὴν ἀντὶ τῆς κόρης θέλει πλείοτερο,

- μή μολευτεί ὁ βωμός της μ' αἶμα εὐγενικό. 1595
 Πρόθυμ' αὐτὸ τὸ δέχτηκε καὶ δίνει μας
 καλὸ ταξίδι, καὶ τῆς Τροίας τὸ πάρσιμο.» —
 Μὲ τοῦτα ὁ κάθε ναύτης ἀναθάρρηψε
 κι ἔτρεχε στὸ καράβι του, ποῦ πρέπει εὐτύς
 τοὺς κόρφους τῆς Αὐλίδας πιά νάφήσουμε 1600
 καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου τὸ κύμα νὰ περάσουμε.
 Κι ἀφοῦ τοῦ Ἡφαίστου ἡ φλόγα κατανθράκωσε
 τὸ θυμὰ, ὁ Κάλχας προσευήθη, ὡς ἔπρεπε,
 γιὰ τοῦ στρατοῦ τὸ γυρισμό. Κι ὁ βασιλιάς
 μ' ἔστειλε τοῦτα νὰ σοῦ πῶ, καὶ ποιά ἔλαβεν 1605
 ἡ κόρη μοῖρα ἀπὸ τοὺς θεοὺς κι ἀθάνατη
 μὲς στὴν Ἑλλάδα δόξα. Μὲ τὰ μάτια μου
 τὸ εἶδα καὶ λέω : ἡ κόρη πέταξε στοὺς θεοὺς.
 Μετρίασε τὴ λύπη καὶ ξεθύμωσε
 τάντρός σου. Δίνουν οἱ θεοὶ τάνέλπιστα· 1610
 'ποιοὺς ἀγαποῦν τοὺς σώζουν· γιὰτ' ἡ μέρα αὐτὴ
 εἶδε νεκρὴ καὶ ζωντανὴ τὴν κόρη σου.

ΧΟΡΟΣ

- Πῶς χαίρουμαι μ' αὐτὰ ποῦ ἀκούω· τὸ τέκνο σου
 λέγει πῶς μένει ζωντανὸ μὲ τοὺς θεοὺς. 1615

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

- ᾽Ω κόρη μου, ποιὸς τάχα σ' ἄρπαξε θεός ;
 Πῶς νὰ σε χαιρετίσω ; Καὶ πῶς νὰ μὴν πῶ
 πῶς στὰ χαμένα μὲ παρηγοροῦν μ' αὐτὰ,
 γιὰ νὰ μὴ κλαίγω τὸν πικρὸ σου τὸν καημό ;

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

- Μὰ νὰ κι ἀτός του ὁ βασιλιάς μας πῶρχεται,
 γιὰ νὰ σου πεῖ καὶ μόνος του τὰ λόγια αὐτά. 1620

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Γυναίκα μου, ἀπ' τὴν κόρη μας ἐγίναμε
 καλότυχοι· καὶ τώρα αὐτὴ 'ναι στοὺς θεοὺς.
 Κι ἐσύ, ἀφοῦ πάρεις τοῦτο τὸ βλαστάρι μας,
 πρέπει νὰ πᾶς στὸ σπίτι· κι ὁ στρατὸς κινᾶ.

Σ' ἀφήνω γαῖά. Μὲ χρόνια θὰ ἰδωθοῦμε πιά,
σὰν ἔρθω ἀπὸ τὴν Τροία· καλὴν ἀντάμωση!

1625

Ἄνᾱπαιστοι.

ΧΟΡΟΣ

Μὲ καλὸ στή Φρυγία νὰ φτάσεις, Ἄτρείδη,
καὶ καλὰ νὰ ξανάρθεις, καὶ λάφυρα
νὰ μᾶς φέρεις λαμπρὰ ἀπὸ τὴν Τροία.



ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ (στ. 1—163)

6. κ.έ. **Τᾶστρο τὸ λαμπρό . . . στὴν ἐφτάστερη Πούλεια σιμά.** Τὸ ἀρχαῖο κείμενο ἔχει: «Τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει (σειρίος ἐγγύς τῆς ἐπταπόρου Πλειάδος ἕσσων ἔτι μεσήρης;» "Ἐγινε καὶ γίνεται μεγάλη συζήτηση ἀπὸ τοὺς φιλολόγους γιὰ τὸ ἄστρο αὐτό. Μερικοὶ εἶπαν ὅτι εἶναι ὁ Σείριος ἀστήρ, ἄλλοι ὁ Aldebaran, ἄλλοι ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Κυνοῦς (J.E. Harty, 1915), κι ἄλλοι ὅτι εἶναι ἕνας λαμπρὸς πλανήτης κοντὰ στὶς Πλειάδες (H. Weil, Δ. Βερναρδάκης, A. E. Hausmann). Καὶ σήμερα ἀκόμα τραγουδοῦν στὴν "Ἡπειρο (Βίτσα τοῦ Ζαγοριοῦ, Κούρεντα κι ἄλλοῦ) τὸ τραγοῦδι :

'Απ' ὅλα τᾶστρα τοῦρανῶ —

ρηγο—ρηγοπούλα μου—

κανένα δὲ μ' ἀρέσει,

ρηγοπαπαδοπούλα μου—

κι ἐκείνο τᾶστρο τὸ λαμπρό, ποῦναι σιμά στὴν Πούλεια

νὰ μοῦ τὸ χάριζ' ὁ οὔρανός, νὰ μοῦ τῶδινε ἢ Πούλεια!!.

Πρβλ. καὶ Ἄρβα ντινοῦ Συλλογὴν Ἡπειρ. ἄσμ. (1880) σ. 252.

Σ' ἄλλο τραγοῦδι λέγεται: «ἔξ ἀστέρια σέρνει ἢ Πούλεια».

Γιὰ τᾶστρα καὶ τοὺς ἀστερισμοὺς κατὰ τὶς λαϊκῆς δοξασίες ἴδὲ τοῦ ἀοιμίμου Ν.Γ. Πολίτου τὰ Λαογραφικὰ Σύμμεικτα, τόμ. Β, 180 κ.έ.

11. **Εὐριπος.** Ὁ πορθμὸς τῆς Εὐβοίας, κοινὰ Ἐγριπος. Ἄπ' αὐτὸν Ἐγριπος ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐλέγονταν κι ὄλο τὸ νησί τῆς Εὐβοίας. Ἐπὶ Φραγκοκρατίας ὁ πορθμὸς ἐλέγονταν canal de Négreponte καὶ τὸ νησί Négrepont.

13. **Αὐλίδα.** Σήμερα Βαθύ. Εἶναι στὸ μέρος τῆς Βοιωτίας. Τὴ χωρίζει ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ Χαλκίδα ὁ πορθμὸς Εὐριπος.

30. **Ἀτρέας.** Εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τοῦ Μενέλαου, οἱ ὅποιοι ἀπ' αὐτὸν ἐλέγονταν κι Ἀτρεΐδες.

39. **Πινακίδι.** Ἄπὸ πεύκινο ξύλο ποῦ ἔγραφαν. Ἰδὲ Ἰππόλυτό μου, σημ. στ. 1253.

49—114. Ὁ ἀδύνατος αὐτὸς πρόλογος τοῦ Εὐριπίδη, τὸν ὅποιον φέγουν πολλοὶ κριτικοί, ἔγινε γιὰ χάρη τῶν θεατῶν. Δίνει περίληψη ὅλης τῆς τραγωδίας.

49. **Θεσιάδα Λήδα.** Ὁ Θεστιος ἦταν βασιλιάς τῶν Αἰτωλῶν. Ἡ θυγατέρα του Λήδα εἶχε παντρευτεῖ τὸν Τυνδάραο, βασιλιά τῆς Σπάρτης, κι ἐγέννησε τρεῖς κόρες, τὴ Φοίβα, τὴν Κλυταιμῆστρα καὶ τὴν Ἐλένη, τὴν ὅποιαν Ἐλένη ὁ πατέρας τῆς Τυνδάραος τὴν ἔδωκε, καθὼς καὶ τὸ

θρόνο του, στο Μενέλαο. Τη Λήδα τὴν εἶχε ἐρωτευτεῖ ὁ θεὸς Δίας, καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀπολάβει μεταμορφώθηκε σὲ μακρολαίμη κύκνο (στίχ. 795). Ἀπὸ τὸ Δία ἐγέννησε ἡ Λήδα τοὺς δυὸ Διοσκούρους (ἀγόρια τοῦ Δία): τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη, ποὺ ζοῦσαν στὸν οὐρανὸ (πρ. στ. 770) καὶ τὴν Ἑλένη (στ. 795).

62. **Τυνδαρίδα** = ἡ θυγατέρα τοῦ Τυνδάραου Ἑλένη.

71. **Φρυγῶν** = Τρώων πρβ. στ. 662.

76. **Ἴδας μαντριά**. Ἴδῃ ἐδῶ εἶναι βουνὸ τῆς Τροίας.

90. **Κάλχας**. Περιφῆμος μάντης.

95. **Ταθύβιος**. Κήρυκας Σπαρτιάτης. Οἱ κήρυκες εἶχαν καὶ τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, κι ὅταν τὴν ἀσκοῦσαν κρατοῦσαν σκῆπτρο (πρ. στ. 1563).

102. **Ἀχαιοί**. Οἱ Ἕλληνες ἐλέγονταν αἱ Δαναοί (135), κι Ἄργεῖοι (532, στὴ μετάφραση Ἀργῖτες).

152. **Κυκλώπεια κάστρα**. Εἶναι τὰ περίφημα κάστρα τῆς Μυκῆνας, ποὺ καὶ σήμερα θαυμάζονται. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγαν πῶς τὰ ἔχτισαν οἱ μυθολογούμενοι Κύκλωπες (Κυκλώπεια τεῖχη).

159. **Τοῦ Ἥλιου τὸ τετράζυγο (ἢ τετράλογο) πύρινο ἀμάξι** (ἄρμα) τὸ ἔσερναν τέσσερ' ἄλογα (πῦρ θεθρίπων τῶν Ἀελίου). Πρβ. Ν.Γ. Ἰολίτου, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Β'. 110: «Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημῶδεις μύθους».

2. ΠΑΡΟΔΟΣ (164—302)

170. **Ἀρέθουσα**. Βρύση τῆς Χαλκίδας. Ὑπῆρχαν κι ἄλλες τρεῖς ἀκόμα ξακουστὲς Ἀρέθουσες: στὴ Συρακούσα (τῆς Σικελίας), στὴ Σμύρνη καὶ στὴν Ἰθάκη.

184. **Κύπρη**. Ἐλέγονταν ἡ Ἀφροδίτη ἢ Ἴδια καὶ Παφία καὶ Κύθηρεια. (Ἴδὲ στὸν Ἰππόλυτό μου, σημ. στ. 2).

Γιὰ τὴ φιλονικία τῆς μὲ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἥρα Ἴδὲ καὶ στ. 1300 κ.έ.

185. κ.έ. Ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν πολεμιστῶν τῆς Τροίας πρβλ. καὶ Ἰλιάδα, Β, 494 κ.έ.

195. **Πρωτεσίλαος** Βασιλιάς τῆς Φυλάκης, στὴ Θεσσαλία, ἀρχηγὸς τοῦ Θεσσαλικοῦ στρατοῦ. Πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες ἐπήδησε στὴν Τρωικὴ γῆ (Ὁμήρου Ἰλιάδ. Β, 695), ἀλλὰ καὶ πρῶτος σκοτώθηκε ἀπὸ τὸν Ἔκτορα.

196. **Τὰ ζάρια**. Οἱ ἀρχαῖοι τάλεγαν πεσσοῦς. Πρ. Μήδεια στ. 68.

198. **Παλαμήδης**. Γιὸς τοῦ Ναυπλίου (ποὺ ἱδρυσε τὴν Ναυπλίαν). Ἐγγονος τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνα, φημισμένος γιὰ τὴ φρόνησή του καὶ τὴν εὑρεσιν τῶν γραμμάτων ζ, θ, φ, χ, καὶ τῶν «ψήφων καὶ πεσῶν καὶ κύβων καὶ μέτρων καὶ σταθμῶν» κατὰ τὸν Σουῖδαν.

199. **Διομήδης**. Βασιλιάς τοῦ Ἄργους. Πρβλ. Ἰλιάδας Ε.

201. **Μηριόνης**. Ἡρώας ἀπὸ τὴν Κρήτη.

204. **Λαέρτη γιός**. Ὁ περίφημος Ὀδυσσεύς, βασιλιάς τῆς Ἰθάκης. Νησιώτικα ὄρη, δηλ. νησιά μὲ βουνά.

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

205. **Νηρέας.** Ἀπὸ τὸ νησί τῆς Σύμης, γιὸς τοῦ Χαρόπου καὶ τῆς Ἀγλαίας. Ἄλλος εἶναι ὁ Νηρέας, (Ἴδὲ ἀμέσως παρακάτω).

207. **Ἀχιλλεύς.** Ὁ περίφημος γιὸς τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Θέτιδας, βασιλιάς τοῦ λαοῦ τῶν Μυρμιδόνων, στὴ Θεσσαλία, ὁ ἥρωας τῆς Ἰλιάδας κι ὁ ἀντρειότερος κι ὠραιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας ποὺ πῆγαν στὴν Τροία. Εἶχε δάσκαλο στὴ μουσικὴ καὶ στὴ γιατρικὴ τὸν Κένταυρο Χείρωνα (σημ. στ. 705). Ἡ μάνα του Θέτη ἦταν Νηρηίδα (στ. 625) δηλ. θυγατέρα τοῦ Νηρέα, γιοῦ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γαίας, βασιλιᾶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπὸ τὸ θεὸ τῆς Θάλασσας Ποσειδῶνα. Ὁ Νηρέας εἶχε γεννήσει 50 Νηρηίδες (Ἴδὲ σημ. στ. 700).

217. **Εὐμηλος.** Γιὸς τοῦ Ἀδμήτου κι ἑγγονος τοῦ Φέρητα, ἀρχηγὸς τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τὶς Φερέες. Πρ. Ἰλιάδα Β, 763 καὶ Ψ, 376.

248. **Τοῦ Θησέα ὁ γιός.** Ὁ Ὅμηρος στὴν Ἰλιάδα Β, 546 κ.έ. ἀναφέρει τὸ Μενεσθέα ὡς γιὸ τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἀττικῆς Θησέα.

277. **Αἰνιᾶνες.** Φυλὴ Θεσσαλική.

286. **Ἐχινάδες.** Σύμπλεγμα ἀπὸ 9 νησάκια στὸ Ἰόνιο πέλαγος, κοντὰ στὶς ἐκβολές τοῦ Ἀχελώου (Ἄσπροπόταμου). Οἱ κάτοικοι μιᾶς ἀπ' αὐτές, οἱ Τάφιοι, ἀναφέρονται ὡς ληστρικῶτατοι, (Πρ. καὶ Ὀδύσειαν, 0,427) γι' αὐτὸ κι ὁ Εὐριπίδης τὶς λέγει «νήσους ναυβάταις ἀσπροσφόρους», δηλ. κακοζύγωτα νησιά.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α' (303–542).

317–401. Τροχαϊκὰ τετράμετρα, γιὰ τὴν ταραχὴ καὶ βιαστικὴ κίνηση, ὅπως καὶ οἱ στίχ. 855–916 καὶ 1338–1401. (Γιὰ τὴ χρῆση τους Ἴδὲ Εἰσαγωγή μου στὸ ἀρχαῖο δράμα, σ. 57).

355. **Πρίαμος.** Βασιλιάς τῆς Τροίας, πατέρας τοῦ Πάρι.

360. **Ἀρτέμιδα.** Ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεὰ τῆς παρθενίας, τοῦ κυνηγίου κτλ. Ἴδὲ Ἱππόλυτον στ. 64. Συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη καὶ τὴν Ἑκάτη. Πρβ. στ. 1571.

433. **Τὴν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της.** Ἴδὲ σημ. στ. 718.

520. Πρβλ. Σοφοκλῆ Ἀντιγόνη. 1055: «Ὅλ' οἱ μάντιες ἀγαποῦν τὰ χρήματα».

524. **Ἡ σπορὰ τοῦ Σίσυφου.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά· πρβλ. καὶ στ. 1362, καὶ Κύκλωπα στ. 104, καὶ Σοφοκλ. Φιλοκτήτη στ. 417. Ὁ Σίσυφος, βασιλιάς τῆς Κορίνθου, ἦταν φημισμένος γιὰ τὴν πανουργία του. Κατὰ τὸ Σχολιαστὴ τοῦ Αἴαντα τοῦ Σοφοκλῆ, στ. 190, ἐμυθολογοῦσαν οἱ παλαιοὶ ὅτι ἡ Ἀντίκλεια πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν στὴν Ἰθάκη νὰ παντρευτεῖ τὸ βασιλιᾶ Λαέρτη, ἔσμιξε στὸ δρόμο μὲ τὸ Σίσυφο, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τάχα γεννήθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α' (543-589)

543. **Καλότυχοι ὄσοι μέτρια.** Ὁ Εὐριπίδης πάντα ἐπαινεῖ τὰ μέτρια (πᾶν μέτρον ἄριστον) σ' ὅλα. Καί παρακάτω σ. 920. Πρ. καί Μῆδεια 627, Ἴππόλυτο 264 κ.έ., 1115 κ.έ.

567 κ.έ. **Ὁ Ὀλυμπος.** Ἐδῶ εἶναι ὁ περίφημος αὐλητῆς καί μελοποιῶς ἀπὸ τῆ Φρυγίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαθητῆς τοῦ Μαρσούα. Οἱ Φρυγικὲς φλογέρες (Φρύγιοι αὐλοί), κι οἱ μελωδίες (Φρύγιον μέλος), ἦταν περίφημα στὴν ἀρχαιότητα.

582. **Ἐλεφάντινα παλάτια.** Τὸ παλάτι τοῦ Μενελάου ἦταν στολισμένο μὲ χρυσάφι, ἤλεκτρο, ἄργυρο καί φίλιδισι (ἐλέφαντα). Πρβ. Ὀδυσσεΐας 8, 71 κ.έ.

587. **Καί μία ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη.** Ἡ ἀμάχη (ἔρις) τῶν θεαινῶν φέρνει τὸν πόλεμο τῶν Ἑλλήνων.

599. **Μὴ σκοντάψει.** Τὸ σκόνταμα τῆς νύφης ἦταν κακὸ σημεῖο καί τότε καί τώρα.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (590-750)

626. **Τῆς θεᾶς Νεραΐδας.** Δηλ. τῆς Θέτιδας, θυγατέρας τοῦ Νηρέα, μάνας τοῦ Ἀχιλλεΐα (ἰδὲ σημ. στ. 207). Γιὰ τὶς Νεραΐδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἰδὲ Ν. Γ. Πολίτου Νεοελλην. Μυθολ. καί Λαογραφικὰ Σύμμεικτα τ. Α' καί Γ'.—Λεξικογρ. ἀρχεῖον τ. Ε'.—Σ. Κυριακίδη Ἑλλην. Λαογραφία τ. Α, σ. 184.—Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεία καί Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη.

662. **Φρύγες.** Ἐννοεῖ τοὺς Τρῶες, καθὼς καί τοὺς στ. 788, 1197,

697. κ.έ. **Αἴγινα.** Ἐδῶ ἐννοεῖ τὴ νύφη Αἴγινα, θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, ποὺ γέννησε ἀπὸ τὸ Δία τὸν Αἰακὸ, τὸν πρῶτο βασιλιὰ τοῦ νησιοῦ τῆς Αἴγινας.

Ὁ **Αἰακὸς** ἦταν πατέρας τοῦ Πηλέα (πάππος τοῦ Ἀχιλλεΐα) καί τοῦ Τελαμώνα.

700. **Νηρέας.** Ὁ πατέρας τῆς Θέτιδας, ἰδ. στ. 207.

705. κ.έ. **Χείρωνας... Κένταυρος.** Ὁ Χείρωνας γιὸς τοῦ Κρόνου καί τῆς Φιλύρας, ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ἑξακουσμένος γιὰ τὴ σοφία του, τὴν καλωσύνη του καί τὶς πολεμικὲς, γιαιτρικὲς καί μαντικὲς γνώσεις του. Ἦταν δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς γιαιτρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἡρακλεΐ, τοῦ Ἀχιλλεΐα (σ. 207) καί ἄλλων.—Οἱ Κένταυροι ἦταν ἀρχαῖοι μεγαλόσωμοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας. Ἐμυθολογοῦσαν (μετὰ τὸν Ὅμηρο) ὅτι ἀπὸ τῆ μέση κι ἐπάνω ἦταν ἀνθρώποιοι κι ἀπὸ τῆ μέση καί κάτω ἦταν ἄλογα.

713. **Ὁ Ἀπιδανὸς ποταμὸς.** Σήμερα λέγεται Φερσαλίτης (ἦταν στὴ Φθία, ἢ ὅποια τότε ἦταν πολιτεία τῆς Θεσσαλίας). Ἐνώνεται μὲ τὸν ποταμὸ Ἐνιπέα (τώρα Τσεναρλίη) καί χύνεται στὸν Πηνειό. Ὁ Ἀπιδανὸς στὴν Ἐκάβη (στ. 452) λέγεται «ῥαίων νερῶν πατέρας, ποὺ λιπαίνει τὰ χωράφια».



717. **Σὰν καλορθεῖ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ γέμισμα** (ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος). Τὸ γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ (πλησιφαῆς σελήνη) καὶ σήμερα θεωρεῖται αἴσιος οἰωνὸς γιὰ τοὺς γάμους, γιὰ τὴ φυτεία κ.τ.λ.

718. **Στὴ θεὰ θυσία γιὰ τὸν πρόγαμο ἔσφαξες** (προτήλεια δ' ἤδη παιδὸς ἔσφαξας θεᾶ); Προγάμια ἢ προτέλεια ἐλέγονταν ἢ πρὶν τοῦ γάμου γιορτὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ κόρη ἢ οἱ γονεῖς τῆς πρέσφερναν θυσία στὸ θεὰ Ἡρα ἢ στὴν Ἄρτεμη (πρ. καὶ στίχ. 433 καὶ 1110 κ.έ.) Καὶ σήμερα ἀκόμα στὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, κὶ ἀλλοῦ στὴν Ἑλλάδα, πρὶν τοῦ γάμου πηγαίνουν προσφορά στὴν ἐκκλησιά καὶ μεταλαβαίνουν ἡ νύφη κὶ ὁ γαμπρός. Ἐκεῖ ὁ γάμος στὶς εὐχῆς λέγεται *τέλεια* (τρισύλλαβον). Ἔτσι στοὺς ἀρραβῶνες εὐχονται «καὶ στὴν τέλεια (ἢ στὰ τέλεια) μὲ ὑγεία».

732. **Στὴ λαμπάδα ποιόν;** Ἡ μάνα κρατοῦσε τὴ λαμπάδα στὸ γάμο τῶν παιδιῶν τῆς. Πρ. Μήδεια 1027, Φοίνισσες 344 κ.έ.

738. **Ἀργίσισα θεά.** Ἡ Ἡρα ἦταν ἡ πολιοῦχος θεὰ τοῦ Ἄργους, ἡ προστάτισσα τοῦ γάμου. Αὐτὴν ἐπικαλεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β' (751–800)

751. **Σιμόης** (Σιμόεις, γεν. Σιμόεντος). Ποτάμι τῆς Τροίας ποὺ εἶχε «ἀργυροειδεῖς δίνας».

755. **Στῆς Τροίας... στὸ Ἀπολλώνιον Ἴλιο.** Τὸ Ἴλιον, πρωτεύουσα τῆς Τρωϊκῆς χώρας, ἦταν ἀφιερωμένο στὸν θεὸν Ἀπόλλωνα ἢ Φοῖβον, ὁ ὁποῖος ἦταν πολιοῦχος καὶ θεμελιωτὴς τῶν κάστρων τῆς.

757. **Κασσάντρα.** Θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροίας Πριάμου. Αὐτὴ εἶχε λάβει ἀπὸ τὸ θεὸν Ἀπόλλωνα μαντικὴ δύναμη. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἀνταποκρίθηκε στὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τὴν καταράστηκε κὶ αὐτὸς νὰ προφητεύει μόνον τὰ κακά, χωρὶς ὁμως νὰ τὴν πιστεύει κανένας. Ἀφοῦ πῆραν οἱ Ἕλληνες τὴν Τροία, τὴν πῆρε σκλάβα του ὁ Ἀγαμέμνωνας καὶ τὴν ἔφερε στὴν Μυκῆνα, ὅπου (κατὰ τὴν Ὀδύσσεια τοῦ Ὀμήρου, λ. 420 κ.έ.) τὴ σκότωσε κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα ἡ φόνισσα γυναίκα του Κλυταιμῆστρα.

770. **Διόσκουροι.** Οἱ δύο ἀδερφοὶ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας Κάστορας καὶ Πολυδεύκης, παιδιὰ τοῦ Δία ἀπὸ τῆ Λήδα, ποὺ ζοῦσαν στὸν Οὐρανό. Ἴδὲ σμ. 49.

773. **Πέργαμον.** Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας.

775. **Ὁ Ἄρης φονικὸς** = ὁ φονικὸς πόλεμος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἄρης ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τοῦ πολέμου. Ἴδὲ Ἀντιγόνη μου στ. 124.

788. **Λυδὲς καὶ Φρύγισες.** Οἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, λαῶν γειτόνων καὶ συγγενῶν μὲ τοὺς Τρῶες, μὲ τοὺς ὁποῖους πολλὲς φορὲς συνταυτίζονται ὅπως κὶ ἐδῶ (πρβ. καὶ στ. 662).

795. **Ἐλένη γέννημα τοῦ κύκνου.** Ἰδὲ σημ. Πρβ. καὶ Εὐριπίδη Ἐλένη, στ. 17-21 κ.έ.

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ' (801-1035)

812. **Φάρσαλος.** Σήμερα Φάρσαλα, πολιτεία τῆς Θεσσαλίας.

814. **Μυρμιδόνες.** Λαὸς στὴ Θεσσαλία. Ἰδὲ στ. 207.

821. κ.έ. Δὲν ἐπιτρέπονταν στὶς τίμιες νιὲς γυναικὲς νὰ βγαίνουν μόνες τοὺς ἔμπρὸς σ' ἓνα ξένον καὶ νὰ ὀμιλοῦν θαρρευτὰ μ' αὐτόν. Τὸ ἴδιο σύστημα διατηρεῖται καὶ σήμερα ἀκόμα στὴν Ἠπειρο καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

821. **Ἡθεῖα Ντροπὴ** (Ἡ πότνια Αἰδώς). Ἡ **Ντροπὴ** (Αἰδώς) προσωποποιεῖται καὶ στὸν Ἰππόλυτο, στ. 78.

855-916. Στιχομυθία σὲ τροχαῖκό τετράμετρο. Ἰδὲ σημ. 317-401.

855. **Αἰακίδη** (Αἰακοῦ γένεθλον). Ἐννοεῖ τὸν Ἀχιλλεῖα ποῦ ἦταν γιὸς τοῦ Πηλέα κι ἕγγονος τοῦ Αἰακοῦ. Ἰδὲ σημ. 207 καὶ 697.

Νᾶχεις παιδιὰ κακὸ εἶναι. Τὸ ἴδιο νόημα μᾶς δίνει ὁ Εὐριπίδης καὶ στὶς Φοίνισσες στ. 358, καὶ στὴ Μηδεῖα 1090 κ.έ. Κι ὁ Σοφοκλῆς στὴν Ἠλέκτρα 770 κ.έ. Κι ὁ Αἰσχύλος στοὺς Ἐπιτὰ ἐπὶ Θῆβ. 1031. Τὶς ἴδιες σκέψεις κάνει κι ὁ λαὸς μας.

920. **Μέτρια.** Ἰδὲ σημ. 543.

931. **Ἄρη.** Ἰδὲ σημ. στ. 775.

952. **Σίπυλος.** Πολιτεία στὴ Λυδία τῆς Μικρασίας, στὰ ριζὰ τοῦ ὀμίμου βουνοῦ. Ἀπὸ κεῖ κατάγονταν ὁ Τάνταλος, πρόγονος τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενελάου.

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ' (1036-1097)

1036. **Μὲ Λιβυκὲς φλογέρες** (διὰ λωτοῦ Λίβυος). Οἱ φλογέρες (αὐλοὶ) τῆς Λιβύας (στὴν Ἀφρική) ἀπὸ ξύλο λωτοῦ, ἦταν φημισμένες. Πρβ. καὶ στ. 439 (σουραῦλια ἀπὸ λωτό), Φοίνισσες, σ. 793, Ἐλένη σ. 170, Ἄλγηστ. 346. Πρβλ. καὶ Φρυγικὲς φλογέρες, στ. 576.

1038. **Καὶ μὲ καλαμοσουραῦλια** (συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοεσσᾶν). Ἐννοεῖ φλογέρες τοῦ (θεοῦ τῶν βοσκῶν) Πανός, ἀπαρτισμένες ἀπὸ πολλὰ καλάμια καὶ διάφορες ἀπὸ τὴ φλογέρα τοῦ Λιβυκοῦ λωτοῦ.

1040. **Πιερίδες (Μοῦσες).** Κατὰ τὴ Θεογονία τοῦ Ἡσιόδου (53, 915) οἱ Μοῦσες γεννήθηκαν ἀπὸ τὸ Δία καὶ τὴ Μνημοσύνη στὴν Πιερία, κοντὰ στὸ Θεσσαλικὸ Ὀλυμπο.

1046. **Στῶν κενταύρων τὸ βουνό,** δηλ. στὸ φημισμένο Πήλιο.

1048. κ.έ. Ὁ Γανυμήδης ἦταν Δαρδανίδης δηλ. ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, γενάρχη τῆς Τροίας. Ἐδῶ λέγεται καὶ Φρύγιος = Τρωαδίτης. Μυθολογοῦσαν πῶς τὸ Γανυμήδη τὸν ἄρπαξεν ὁ Δίας ζωντανὸ στὸν οὐρανὸ.

1056. **Πενήντα νιὲς Νεραΐδες (ἢ Νεροκόρες)** (πεντήκοντα κόραι Νηρέως) Ἰδὲ καὶ στ. 1295). Γιὰ τὶς Νεραΐδες, ἀρχαῖες καὶ νέες, ἔγραψεν ἔκτενῶς ὁ ἀοιδίμος Ν. Γ. Πολίτης. Ἰδὲ σημ. 626, καὶ «Ἰχνευτὰς Σατύρους» μου σημ. στ. 35.

1060. **Στὸ δείπνο τῶν θεῶν** τοῦ **Βάκχου τὸ κροντήρι**. Ποιητικά, δηλ. στὸ φαγοπότι τῶν θεῶν. Ὁ Βάκχος ἦταν θεὸς τοῦ σταφυλίου καὶ τοῦ κρασιοῦ. Γιὰ τὸ Βάκχο ἰδὲ Εἰσαγωγή μου στὸ Ἄρχαϊο δρᾶμα σ. 9 καὶ Ἀντιγόνη μου σημ. στ. 1115.

1064—6 **Χείρνας.. Μυρμιδόνες**: ἰδὲ στ. 207 καὶ 705.

9. ΕΞΟΔΟΣ (1098—1629)

1071. **Ὁ Ἡφαιστος**, γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τῆς φωτιᾶς καὶ περίφημος τεχνουργὸς τῶν μετάλλων.

1088. **Ἰναχίδη** = γιοῦ ἢ ἀπογόνου τοῦ Ἰνάχου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος μυθικὸς βασιλιάς τοῦ Ἄργους.—**Ἰναχος** καὶ ποταμὸς τοῦ Ἄργους.

1090—1095. Γράφοντας αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἶχε στὸ νοῦ του βέβαια τὴ μεγάλη διαστροφή τῶν ἡθῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν ὀλέθριο Πελοποννησιακὸ πόλεμο. Ἰδὲ Θουκυδίδη III, 82 κ.έ.

1111—12. **Νερά γιὰ τὶς σπονδῆς** (χέρνιβες) . . . κριθάρια (οὐλοχῦται ἢ προχῦται) ποὺ τᾶρριχναν στὴ φωτιά τῆς θυσίας, καὶ καθαριστικὴ φωτιά (πῦρ καθάρσιον). Ἰδὲ καὶ στ. 1470 κ.έ. καὶ Ἡλέκτρας Εὐριπίδου 801 κ.έ. Πρβλ. καὶ τὰ Ὀμηρικά, Ἰλιάδας Α 449, 458.

1150. **Τάνταλος**. Γιὸς τοῦ Θυέστη, ἑγγονοῦ τοῦ Πέλοπα καὶ δισέγγονοῦ τοῦ μυθικοῦ γιοῦ τοῦ Διὸς βασιλιᾶ Ταντάλου.

1153. **Τὰ δύο μου ἀδέρφια**. Τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη (σημ. 49)

1159. **Στὴν Ἀφροδίτῃ φρόνιμη**. Στὸν ἔρωτα φρόνιμη.

1197. **Φρυγῶν γῆ** = ἡ Τροία (πρ. σημ. στ. 662).

1211. **Ὀρφέας**. Περίφημος μυθικὸς ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τῶν Ἑλλήνων. Πρ. Βάκχες 562. Περισσότερα ἰδὲ στὸν Ἰππίλυτο, σημ. 953. Ἀνάλογα μὲ τὴν Ἰφιγένεια λέγει ὁ Εὐριπίδης στὴν Ἀλκίση σ. 357, βάνοντάς τα στὸ στόμα τοῦ Ἀδμήτου. Πρβ. καὶ Ἀλκίση σ. 966.

1216. **Ἰκετήριο κλώνοι** (ἰκετηρία). Οἱ ἰκέτες προσφεύγοντες κατέβησαν στοὺς βωμοὺς ἢ στὰ γόνατα τοῦ προσώπου ποὺ ἰκέτευαν κλώνους ἐλιάς ποὺ κρατοῦσαν στὰ χέρια τους.

1233. **Ὁ Ἀτρεάς** ἦταν πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα, καὶ Ἄ Πέλοπας πάππος.

1236. **Ὁ Πάρης** ἐλέγονταν τιμητικὰ καὶ Ἀλέξανδρος.

1241. **Ἀδερφέ μου**. Ἐπικαλεῖται τὴ βοήθεια τοῦ Ὀρέστη.

1247. **Ἐγγίζοντας τὸ γένειο σου** (πρὸς γενεῖου). Οἱ ἄρχαιοι ἰκέτευαν ἐγγίζαν τὸ γένειο καὶ τὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ζητοῦσαν τὴν προστασία.

1250. Τὸ ἴδιο λέει καὶ ὁ λαὸς μας :

«Καὶ μὲ τὰ τόσα βάσανα πάλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα ἔναι,
καὶ ὁποῖος τὸ θάνατο ζητᾷ πολὺ τρελλὸς θελᾷ ἔναι»—

Ἀντίθετα ὁ Σοφοκλῆς στὸν Αἴαντα σ. 479 λέει :

«Γιατί ντροπή 'ναι νά ποθει μακριά ζωή
 ὅποιος δέ βρίσκει λυτρωμὸ ὅπὸ τὰ κακά . . .
 Ἄλλὰ ἦ νά ζήσει τιμημένα ὁ εὐγενής,
 ἦ νά πεθάνει μὲ τιμή . . . ».

Κι ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος :

«Καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύτερη ζωή
 παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακή».

1285 κ.έ. Ὁ Πρίαμος ἔρριξε τὸν Πάρη στὰ βουνὰ τῆς Ἰδῶς, γιατί ἡ Ἐκάβη, πρὶν γεννήσει τὸ παιδί, ὄνειρεύτηκε ὅτι θὰ γεννοῦσε ἐν' ἀναμμένο δαυλί, πού θάκαιεν ὄλην τὴ χώρα. Ἀφοῦ μεγάλωσε τὸ παιδί μὲς στοὺς βοσκούς, κι ἀνδραγάθησε, βρῆκε τοὺς γονεῖς του κι ἦρθε στὸ πατρικό του παλάτι μολονότι ἡ ἀδερφή του Κασσάντρα ἦταν ἐνάντια. Αὐτὸν τὸν μῦθο τὸν πραγματεύτηκε ὁ Εὐριπίδης στὴν τραγωδία του « Ἄ λ έ ξ ν δ ρ ο ς » πού δὲ σώζεται. Γιὰ τὸ μῦθο ἰδὲ Ἄπολλόδωρο 3, 12, 5.

1259. **Νεράϊδων.** Ἔτσι μεταφράζω τὸ ἀρχαῖον Ν υ μ φ ῶ ν πῶχει τὸ κείμενο. Α ἱ Ν ὕ μ φ α ἱ τῶν ἀρχαίων ἦταν κατώτερες θεότητες, πανώριες καὶ χαριτωμένες. Προσωποποιοῦσαν καὶ προστάτευσαν τὰ νερά (Ναΐδες, Κρηναῖαι, Πηγαῖαι), τὰ βουνὰ (Ὀρειάδες, Ὀρεστιάδες), τὰ δέντρα καὶ τὰ δάση (Δριάδες, Ἀμαδρυάδες, Μελιάδες) κ.τ.λ. Κατοικοῦσαν συνήθως σὲ σπηλιές. Ἔσμιγαν καὶ μὲ θεοὺς καὶ μὲ θνητοὺς. Ἀνάλογα πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἔχουμε κι ἐμεῖς Νεράϊδες βουνήσιες καὶ Νεράϊδες θαλασσινές. Ἰδὲ περισσότερα στοὺς «Ἰχνευτὰς Σατύρους» μου, σημ. στ. 35. Πρβλ. καὶ σημ. 1056.

1300 κ.έ. Γιὰ τὴν κρίση τῶν τριῶν θεῶν κάνει λόγο ὁ Εὐριπίδης καὶ στὴν Ἄ ν δ ρ ο μ ά χ η του, στ. 283, στὴν Ἑλένη στ. 23 κ.ά.

1362. **Σισύφου ἀπόγονος.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεά. Ἰδὲ σημ. 524.

1948 κ.έ. Ἐπίστευαν ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ Ἄργους ἦταν Πελαγοί. Ἰδὲ Ὀ ρ έ σ τ η ν 682. Στὶς Ἰ κ έ τ ἱ δ ε ς τοῦ Αἰσχύλου ὁ βασιλέας τοῦ Ἄργους λέγεται Πελαγός, γιὸς τοῦ Παλαίχθονα. Ὁ ἥρωας Περσέας ἐνομίζονταν θεμελιωτὴς τῆς Μυκῆνας. Ἰδὲ Πausania Β, 16, 3.—Πρβλ. καὶ σημ. 152. Γιὰ τὸν Περσέα, γιὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δανάης, ἰδὲ στὴν Ἄ ν τ ἱ γ ό ν η μου σημ. 994.

1532 κ.έ. **Ἀγγελιοφόρος.** Στὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ θέατρο οἱ τραγικὲς πράξεις δὲν γίνονται μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν, ὅπως στὸ νεώτερο θέατρο. Ἡ ἐκτέλεση τέτοιων πράξεων μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν εἶναι πρᾶμα βδελυρό. Μόνον ὁ Αἴας τοῦ Σοφοκλῆ αὐτοκτονεῖ μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν. Τὴν ἀφήγηση τῶν τραγικῶν πράξεων ὁ ποιητὴς ἔβανε στὸ στόμα τοῦ μαντατοφόρου (ἀγγέλου), ἀφοῦ τὴν τεχνουργοῦσε μὲ μεγάλη σαφήνεια, ζωηρότητα καὶ παραστατικότητα. (Πρβλ. ἀφηγήσεις στὸν Ἰππόλυτο, Μήδεια, Βάκχες, Ἐκάβη κ.τ.λ.).

Στὴν φημισμένη Ἱταλικὴ μετάφραση τῆς Ἰ φ ι γ έ ν ε ι α ς ἐν Αὐ λ ἱ δ ἱ ἀπὸ τὸ Τ ζ ἱ ο ὔ ν ν ἱ ο Γ κ α ρ α β ά ν ἱ, πού παίχτηκε τὸ Μάη τοῦ

1930 στο αρχαίο θέατρο της Συρακούσας, τὸ Ἴταλικὸ Ἰνστιτούτο τοῦ ἀρχαίου δράματος καὶ ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ ἀναγκάστηκαν γιὰ λόγους καλλιτεχνικοῦ καὶ φιλολογικοῦ γιὰ τὴ νέα μετάφραση τῆς τραγωδίας αὐτῆς νάποκόψουν ὀλόκληρη τὴν τελευταία σκηνὴ τοῦ Ἀγγελιοφόρου, ποὺ παρουσιάζεται στο ἀρχαῖο κείμενο γιὰ νὰ ἀφηγηθεῖ τὸ θαῦμα ποὺ ἐγίνε στο βωμὸ τῆς θεᾶς Ἄρτεμις, τὴν ἀντικατάσταση δηλ. τοῦ θύματος μὲ μιὰ ἐλαφίνα καὶ τὴν ἀνάληψη τῆς Ἰφιγενείας στοὺς οὐρανοὺς.

1559. **Κανεὶς νὰ μὲ ἀγγίξει.** Τὸ ἴδιο λέει κι ἡ Πολυξένη, στὴν Ἑκὰ β η, στ. 547.

1563. **Ταθύβιος.** Ἰδὲ σημ. 95.

1571. Ἡ θεὰ τῆς παρθενείας καὶ τοῦ κυνηγίου Ἄρτεμις συνταυτίζεται καὶ μὲ τὴ Σελήνη. Πρβ. Ἰφιγ. ἐν Ταύροις, 21.



ΕΚΔΟΣΙΣ Γ'. 1970 (ΙΥ) ΑΝΤΙΤΥΠΑ 64.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2008 / 6-4-1970

Ἑκτόπωση: Χ. Παλούμπα - Δ. Χέλμη Βιβλιοθεοῖα : Β. Χρονόπουλος - Α. Β. Παλούμπη



0020556649

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

